

Narodnogospodarski Vestnik.

Glasilo slovenskega trgovskega društva „Merkur“.

I. letnik.

V Ljubljani, dne 10. julija 1901.

Št. 4.

Proračun dežele Kranjske za leto 1901.

Proračun dežele Kranjske o stroških, o potrebščinah, ki jih provzroča njeno delovanje, se sestavlja po zakladih. Obenem s proračunjanjem stroškov pa se določajo tudi za vsak zaklad posebej njega dohodki, pokritje za stroške. Najvažnejši proračun pa je proračun deželne zaklada, ker se pri tem poskrbi pokritje za primanjkljaje vseh drugih zakladov in tedaj tudi končno pokritje vse deželne potrebščine.

Skupna deželna potrebščina za leto 1901. je proračunjena na 3.573.280 K. Poglavlja in deli te potrebščine so: 1.) deželni zbor 35.724 K; 2.) deželna uprava 161.166 K; 3.) deželna posest 4663 K; 4.) deželna kultura in melioracije 321.549 K; 5.) javna varnost 237.841 K; 6.) zdravstvo 354.739; 7.) dobrodelstvo 392.729 K; 8.) pouk, omika in umetnost 1.238.811 K; 9.) občila 221.674 K; 10.) vojaštvo in pripraga 33.580 K; 11.) deželni dolgovi 514.808 K; 12.) pokojnine 31.996 K; 13.) razni stroški 24.000 K.

Stroški deželne zbornice sestojijo iz potnin in dijet deželnih poslancev, iz tiskovnih stroškov in iz stroškov za deželnozbornsko pisarno.

Za deželno upravo proračunjena potrebščina obsega prejemke deželnih uslužbencev (116.806 K) in druge osebne in stvarne potrebščine za upravljanje deželnih zadev.

Pri 3. poglavju »deželna posest« so proračunjeni stroški posestnih objektov dežele Kranjske in zadevajo njih vzdrževanje ter plačila davkov in dolič od njih.

Za deželno kulturo in melioracije je proračunjeno 321.549 K, in sicer: 1.) za kranjsko kmetijsko šolo na Grmu 39.340 K; 2.) za agrarske operacije 50.000 K; 3.) za živinorejo 12.260 K; 4.) za vinarstvo 76.599 K; 5.) za melioracije 41.000 K; 6.) za preskrbovanje z vodo 64.100 K; 7.) za druge kulturne namene 38.250 K. Od potrebščine za preskrbovanje z vodo pripada na vodovod v Novem mestu znesek 46.500 K kot prva polovica v ta namen dovoljene deželne podpore v znesku 93.000 K, ostanek 17.600 K pa na druge vodovode in vodnjake, ki se bodo gradili letošnje leto z deželnimi prispevki. Pod naslovom »drugi kulturni nameni« je združena potrebščina za povzdigo kmetijstva, planinarstva, mlekarstva in sploh naprav, zadevajočih deželno kulturo.

Pri 5. poglavju »javna varnost« je proračunjena potrebščina za nastanjanje orožništva na Kranjskem v znesku 31.200 K, potrebščina deželne prisilne delavnice v Ljubljani v znesku 181.891 K in potrebščina za odgonstvo v znesku 24.750 K.

Potrebščina za zdravstvo obsega: 1.) plače okrožnih zdravnikov v znesku 64.100 K; 2.) stroške za

cepljenje koz v znesku 10.314 K; 3.) stroške za bolnice na Kranjskem v znesku 272.107 K; 4.) razne druge zdravstvene stroške v znesku 8218 K. Od stroškov za bolnice zadeva znesek 259.107 K potrebščino javne deželne bolnice v Ljubljani, ostanek 13.000 K pa podpore drugim bolnicam na Kranjskem.

Poglavje »dobrodelstvo« obsega potrebščino deželnih dobrodelnih zavodov, t. j. blaznice na Studencu in porodnišnice v Ljubljani, potem potrebščino za zdravljenje kranjskih pripadnikov v bolnicah izven Kranjske, stroške za preskrbovanje najdencev, ustanove ter podpore za hiralce in sirote ter stroške za druge dobrodelne namene. Potrebščina blaznice na Studencu znaša 164.526 K, porodnišnice v Ljubljani pa 20.041 K. Povračila bolniških oskrbnih stroškov so proračunjena na 178.200 K, stroški za najdence na 7762 K in stroški za hiralce in sirote ter za druge dobrodelne namene na 14.800 K.

Od potrebščine za pouk, omiko in umetnost, znašajoče 1.238.811 K, pripada: 1.) na ljudske šole 1.062.042 K; 2.) na srednje šole 12.440 K; 3.) na visoke šole 52.800 K; 4.) na obrtne šole 17.960 K; 5.) na druge šole 3300 K; 6.) na izdavanje šolskih knjig 4000 K; 7.) na deželni muzej v Ljubljani 15.050 K; 8.) na deželno gledališče v Ljubljani in podpiranje gledaliških podjetij 51.669 K; 9.) na glasbene in druge umetnostne zavode 5000 K; 10.) na pospeševanje malega obrta 2500 K; 11.) na društva in razne inštitucije 12.050 K. Od potrebščine za ljudske šole zadeva znesek 99.362 K učiteljski pokojninski zaklad, ki ga upravlja deželna šolska oblast. Potrebščina za visoke šole so letošnji prispevek za ustanovitev vseučilišča v Ljubljani ter ustanove in podpore dijakom na visokih šolah. Specijalno za tehnike predlaga deželni odbor kranjski v svojem poročilu o proračunu deželne zaklada, da naj se določijo posebne ustanove v skupnem znesku 6100 K. Teh naj bi bilo 6 po 600 K in 5 po 500 K. Kar se tiče obrtnih šol, je od proračunjene potrebščine 17.960 K namenjen znesek 9160 K za obrtne nadaljevalne šole na Kranjskem, znesek 1600 K za c. kr. obrtne strokovne šole v Ljubljani, ostanek 7200 K pa za ustanove in podpore učencem in učenkam na obrtnih šolah. Za deželno gledališče v Ljubljani je potrebščina proračunjena na 27.069 K, a daljni znesek 24.600 K zadeva podpore slovenskemu in nemškemu gledališkemu podjetju.

Skupna potrebščina poglavja »občila« znaša 221.674 K. Kot potrebščina za vzdrževanje deželnih cest in mostov je proračunjen znesek 131.674 K in za druge (okrajne in občinske) ceste in mostove znesek 40.000 K. Pod naslovom »železnice« pa je postavljen v proračun znesek 50.000 K, ki ga je oddati posebnemu zakladu, iz katerega plačuje dežela Kranjska garancijske prispevke za dolenske železnice.

Za vojaštvo in pripravo so stroški proračunjeni na 33.580 K; od teh spada na stroške za nastanitev vojakov znesek 13.480 K, na povračila za vojaško pripravo pa znesek 20.100 K.

V poplačilo in obrestovanje deželnih dolgov je proračunjen znesek 515.808 K. Od tega zneska spada del, t. j. 406.708 K na obresti in na vračilo glavnice 4% deželnega posojila v prvotnem znesku 8.000.000 K, ostanek 109.100 K pa na obresti in na vračilo drugih nezaloženih deželnih dolgov, znašajočih sedaj 1.140.000 K, ki se pa bodo v l. 1901. zvišali na 1.774.000 K.

Potrebščina 12. pogl. »pokojnine« znaša 31.996 K in obsega užitke upokojenih deželnih uslužbencev, pokojnine in miloščine vdov uradnikov in slug ter vzgojevalne prispevke, ki se plačujejo za otroke umrlih deželnih uslužbencev.

Za razne stroške je proračunjen znesek 24.000 K. V tem je obsežen tudi znesek 20.000 K, ki je namenjen za podpore pogorelcem in po uimih poškodovanim posestnikom.

V pokritje vse te potrebščine ima dežela na razpolago dve vrsti dohodkov: 1.) stalne, 2.) premenljive dohodke.

Stalni dohodki ali stalno pokritje je tisto, ki je v gotovem oziru že znano in ga deželni zbor v lastnem delokrogu vsako leto določi. Premenljivi dohodki ali premenljivo pokritje je pa vse drugo pokritje, ki se zakonito določa od leta do leta.

Stalno pokritje je v deželnem proračunu za l. 1901. nastopno: 1.) lastno pokritje zakladov, 2.) dobiček pridobitnih podjetij, 3.) državni prispevki; premenljivo pokritje pa sestoji iz doklad k davkom in iz samostojnih deželnih naklad.

Lastno pokritje znaša skupaj 677.336 K in je razdeljeno na poglavja, ki so naslovljena kakor dotične potrebščine.

Poglavja z zneski so: 1.) deželna uprava 14.705 K; 2.) deželna posest 72.041 K; 3.) deželna kultura in melioracije 58.438 K; 4.) javna varnost 188.447 K; 5.) zdravstvo 150.675 K; 6.) dobrodelstvo 30.047 K; 7.) pouk, omika in umetnost 110.204 K; 8.) občila 22.500 K; 9.) vojaštvo in priprava 24.360 K; 10.) deželni dolgovi 4 K; 11.) pokojnine 868 K; 12.) razni dohodki 5047 K. Za poglavje »deželni zbor« ni lastnega pokritja.

Pri poglavju »deželna uprava« proračunjeno pokritje so prispevki ustanovnih zakladov in zakupa užitnine k splošnim upravnim stroškom. Dohodki pod naslovom »deželna posest« so največ obresti osnovnega premoženja dežele Kranjske v obveznicah, znašajočega 1.705.700 K. Dohodki poglavja »deželna kultura in melioracije« obsegajo povračila stroškov za agrarske operacije (20.000 K), dohodke kranjske kmetijske šole na Grmu (19.140 K), globe za prestopke pri raznih kulturnih napravah (8000 K), davek za lovske karte (8100 K) in druge dohodke, izvirajoče iz upravljanja deželnih kulturnih zadev. Pokritje pri naslovu »javna varnost« sestoji iz dohodkov dež. prisilne delavnice v Ljubljani v znesku 178.710 K, iz povračil odgonskih stroškov v znesku 7775 K in iz dohodkov, izvirajočih iz investicij (pazniške hiše pri dež. prisilni delavnici). Dohodki pod naslovom

»zdravstvo« so zdravstvena doklada (43.500 K), ki se pobira v delno pokritje potrebščine za plače okrožnih zdravnikov, dohodki bolnice in razna povračila. Dohodki bolnice so povračila oskrbnih stroškov za bolnike (86.800 K), obresti obveznic (last bolničnega zaklada) in dohodki od posestev. Vsota pokritja pri dobrodelstvu obsega dohodke blazničnega (26.144 K), porodnišničnega (2731 K) in najdenškega zaklada (772 K); ti dohodki pa sestojajo največ iz povračil dotičnih oskrbnih stroškov. Pri poglavju »pouk, omika in dobrodelstvo« pripada od proračunjenih 110.204 K znesek 48.200 K na normalnošolski zaklad, znesek 26.918 K na učiteljski pokojninski zaklad, znesek 561 K na muzej, znesek 21.840 K na deželno gledališče, znesek 2200 K na c. kr. realko v Ljubljani, katero vzdržuje dežela Kranjska skupno z mestno občino ljubljansko, ter ostanek 10.485 K na plačila raznih javnih korporacij na račun posojil, izplačanih jim v prejšnjih letih. Pri občilih so proračunjeni prispevki k stroškom za ceste v znesku 4400 K, potem mitnine deželnih mostov čez Savo v Krškem in Radečah v znesku 13.600 K in plačila okrajnocestnih odborov v znesku 4500 K na račun posojil, izplačanih jim v prejšnjih letih za cestne stavbe. Dohodek poglavja »vojaštvo in priprava« je donos deželne domobranske vojašnice v Ljubljani v znesku 24.360 K. Del tega zneska, 22.600 K, pripada na odškodnine, ki jih plačuje vojni erar za nastanjanje vojakov po posebnem tarifu. Med raznimi dohodki pa so proračunjene obresti začasno naloženih denarjev v znesku 4000 K; razpoložljivi denarji se namreč vedno obrestonosno nalagajo, in se tako obrestuje na leto povprečno znesek 100.000 K.

Pod naslovom pridobitnih podjetij je proračunjen kot čisti dobiček zakupa užitnine znesek 60.000 K. Zakup užitnine ima dežela Kranjska kot privatno pridobitno podjetje kakor prejšnja leta tudi v tekočem letu ter pobira užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta ter od mesa v 25 davčnih okrajih na Kranjskem. Zakupna vsota, ki jo je plačati državi, znaša 468.047 K, 40% deželna doklada, ki jo je skupno z zakupnino plačati, pa 187.218 K 80 h. Deželna doklada se seveda skupno z drugimi dokladami proračunja in torej deželi vrne, toda za zakupno podjetje je strošek, ki ga je pri računih vpoštevati.

Kot posebno pokritje je končno proračunjen državni prispevek 76.000 K, ki ga prejme dežela Kranjska od l. 1898. dalje kot namestek za doklade, katerih je osebna dohodnina vsled zakona z dne 24. junija 1898. l. (dež. zak. št. 33) prosta. Za l. 1901. znaša predpis osebne dohodnina na Kranjskem 384.015 K, in odpada od tega zneska na državne uslužbenice in na uslužbenice javnih zastopov, ki bi bili itak prosti deželni doklad, znesek 85.688 K. Ako se računa, da bi imela dežela pravico do doklad od predpisa 298.327 K, torej — če računamo 40% doklado — do zneska 119.330 K, ima letne izgube 43.330 K, ker znaša namestek za te doklade le 76.000 K.

Skupnega takozvanega stalnega pokritja je torej proračunjenega 813.336 K. Ako primerjamo to vsoto z vsoto potrebščine v znesku 3.573.280 K, znaša proračunski primanjkljaj dežele Kranjske 1901. l. 2.759.944 K.

Glede pokritja tega primanjkljaja je deželni odbor v dotičnem poročilu na deželni zbor kranjski predlagal, da naj se pobirajo:

1.) 40% deželna doklada na skupno vsoto vseh za l. 1901. v vojvodini Kranjski predpisanih neposrednih davkov (izvzemši osebno dohodnino) z vsemi državnimi prikladami vred;

2.) 40% doklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta ter od mesa;

3.) deželne naklade:

a) od porabljenih likerjev in vseh poslanih opojnih tekočin po 30 K od hektolitra in od porabljenih drugih žganih opojnih tekočin po 60 h od hektolitrske stopinje;

b) od porabljenega piva v vsej kronovini po 2 K od hektolitra.

Kot donos doklad k neposrednim davkom je proračunjen znesek 1,343.654 K, ki je izračunjen na podlagi predpisov dokladam podvrženih neposrednih davkov brez odpisa. Ti nečisti predpisi davkov za l. 1901. pa so: 1.) zemljiški davek 1,191.055 K; 2.) hišnorazredni davek 305.331 K; 3.) hišnonajemninski davek 735.667 K; 4.) splošna pridobnina 396.880 K; 5.) pridobnina od javnih podjetij 742.718 K; 6.) rentnina 27.174 K; 7.) plačarina 2310 K — skupaj 3,401.135 K. Odpisi pri tem skupnem predpisu so proračunjeni na 42.000 K, torej znaša prava davčna podlaga 3.359.135 K. Proti davčni podlagi za l. 1900. v znesku 3,235.904 K je proračun l. 1901. v tem oziru ugodnejši.

Večji so predpisi hišnorazrednega in hišnonajemninskega davka, potem pridobnine od javnih podjetij in rentnine. Manjša sta pa predpisa splošne pridobnine in plačarine.

Predpis hišnorazrednega in hišnonajemninskega davka je nad 100.000 K večji, ker je nastalo po potresu l. 1895. mnogo novih poslopij in se vobče polagoma že povračajo normalne razmere, kakršne so bile pred potresom. Naraščanje pridobnine od javnih podjetij je naravno, ker se pridobitna podjetja množe; in naravno je tudi, da raste rentnina, osobito ker si je državna finančna uprava v tem pogledu že pridobila izkušenj. Predpis splošne pridobnine, katere spada 363.405 K na kontingentirano in 33.475 K na nekontingentirano je pa nižji za 42.000 K, ker se število davku podvrženih obrtov vsled raznih novodobnih okoliščin vedno bolj zmanjšuje. Kar se tiče plačarine, je razlika le neznatna in ne pride torej toliko v poštev. Edini predpis, ki je tako visok kakor l. 1900., je predpis zemljiškega davka.

Kot donos doklad na užitnino je proračunjen znesek 289.359 K. Pobiranje užitnine na Kranjskem je namreč oddano za l. 1901. v zakup za skupno vsoto 723.397 K.

Donos naklade na žganje za l. 1901. je proračunjen na 840.000 K.

Na odpravo te naklade vsled zvišanja državnega davka na žganje se deželni odbor še ni oziral, ker dotični zakon še ni zadobil veljave in bo dotična odškodnina, ki jo bo prejemale dežela Kranjska od države, itak večja, nego je proračunjen dohodek sedanje naklade. Po zakonskem načrtu bo namreč znašala odškodnina najmanj 868.861 K na leto.

Čisti donos naklade na pivo se je proračunil z ozirom na uspehe zadnjih let na 150.000 K. Vendar pa izreka deželni odbor v poročilu o proračunu deželnega zaklada mnenje, da se je, kolikor se da sklepati po sedanjih vremenskih razmerah, nadejati letos večjega konsuma, nego je bil zadnja leta.

Skupno premenljivo pokritje, ki ga je zakonito določiti, znaša povsemtem 2,623.013 K. Ker pa znaša primanjkljaj 2,759.944 K, je končno še za znesek 136.931 K poiskati pokritja. Deželni odbor je v tem oziru predlagal deželnemu zboru, da naj se najme primerno posojilo.

Malemu obrtniku v pomoč.

(Dalje.)

I. Strokovna pojasnila.

C. kr. trgovskega ministrstva urad za pospeševanje obrta daje brezplačno malim obrtnikom svete v vseh strokovnih vprašanjih. Zlasti pri nakupu strojev in orodja, ob uvedbi pospešnih načinov izdelovanja, radi poizvedbe dobavnih virov in prevedbenih (prodajnih) okolišč in tudi ob osnovi proizvodnih, skladiških in sličnih združb (osobito pri sestavi pravil) gredo mali obrtniki lahko v svete k pospeševalnemu uradu, ki ima v ta namen v službi posebne strokovnjake za obdelovanje lesa, kovin, za oblačilne, tekstilne, kemične obrte in za združne stvari.

II. Trajne inčasne razstave maloobrnih motorjev, orodnih strojev in orodja.

Trajno razstavo malih motorjev, orodnih strojev in orodja ima c. kr. tehnološki muzej na Dunaju (IX/2, Severingasse 9). V ta namen mu rabi obsežna strojna dvorana (Maschinenhalle), ki ima vežo (Vorhalle) in glavno dvorano (Haupthalle) in obsega 820 m². V veži so razstavljeni stroji, modeli, orodje, glavna dvorana pa je urejena za razstavo in gonitev motorjev in orodnih strojev vsake vrste. Parne, vodne, plinove in električne napeljave dovajajo motorjem primerno gonilno moč. Inozemske stroje je dovoljeno razstaviti le tedaj, če naj bodo vsled svoje posebne konstrukcije v zgled, ali če enakovrstnih strojev ne izdelujejo pri nas.

Da se omogoči vsem obrtnikom vstop v dvorano in kolikor mogoče olajša tvorničarjem razstavljanje njih izdelkov, določajo »določila o udeležbi razstave v strojni dvorani« (Satzungen über die Beteiligung an der Ausstellung in der Maschinenhalle) posebna olajšila glede na stroške za izložbo in gonitev razstavljenih strojev in olajšave za obiskovalce. Ta določila je dobiti brezplačno pri vodstvu obrtnega pospeševalnega urada. Vstop v strojno dvorano je prost. Obiske korporacij je naznaniti vodstvu obrtnega pospeševalnega urada, da more preskrbeti strokovnjaka za vodnika. V posebnega ozira vrednih primerih podeljuje c. kr. trgovsko ministrstvo vnanjim obrtnikom ustanove za obisk razstave. Stipendistom se povrnejo stroški za vožnjo v III. razredu osebnega vlaka; poleg tega jim dajo po 6 K na dan, in sicer za tri dni. Prošnje ima pristojna obrtna za-

druga vložiti pri c. kr. trgovinskem ministrstvu ter jim priložiti prepis zapisnika tiste seje združnega odbora, v kateri so se izbrali odposlanci.

Ta čas je razstavljenih v strojni dvorani 261 predmetov 92 razstavnikov. Obišče razstavo na mesec povprečno 1500 oseb. Doslej je c. kr. trgovinsko ministrstvo podelilo 279 ustanov za obisk strojne dvorane v skupnem znesku okroglih 15.000 K.

Začasne razstave izven poslopja pospeševalnega urada za mali obrt so obsežnejše priredbe, ki jih prireja pospeševalni urad na prošnje, vložene pri c. kr. trgovinskem ministrstvu šest mesecev pred začetkom razstave, večinoma skupaj s pristojno trgovsko in obrtniško zbornico ali s kakim drugim krajevnim činiteljem in v zvezi s kako obstoječo, izven okvira pospeševalne akcije napravljeno razstavo. Stroške za razstavo si navadno razdelita v pokritje c. kr. trgovinsko ministrstvo in dotična trgovska in obrtniška zbornica ali kak drug činitelj. Tečasne razstave sicer ne morejo biti tako uspešne kakor trajne, vendar pa so tudi velike vrednosti za pouk malega obrtnika o motorjih, o orodnih strojih in o orodju nove vrste. Načeloma se pospeševalni urad udeleži na leto samo enečasne razstave tehničnih delovnih pripomočkov, trajati pa mora najmanj dva meseca, in mora biti za razstavo brezplačno na razpolago najmanj 300 m² v pripravnih strojni dvorani.

V manjši meri prirejene razstave pospešuje pospeševalni urad na ta način, da pošlje brezplačno delovodjo, nekatere razstavne predmete, zlasti svojo zbirko orodja, in da na ukaz c. kr. trgovinskega ministrstva istočasno priredi strokovni tečaj. Takih razstav je doslej podpiral sedem, zgoraj omenjenih večjih razstav pa je bilo doslej 17 v večjih mestih.

III. Mojstrski tečaji urada za pospeševanje malega obrta v c. kr. tehnologičnem obrtnem muzeju na Dunaju.

Mojstrskim tečajem v tehnologičnem muzeju na Dunaju je namen, obrtnike, ki že izvršujejo obrt, seznaniti z novodobno tehniko in pa z urejenim knjigovodstvom in proračunjanjem stroškov pri malih in srednjih vršbah. Načeloma so torej ti tečaji pred vsem za mojstre in šele v drugi vrsti za pomočnike. Tačas obstoje tečaji za črevljarje, krojače za moško obleko, stavbne mizarje, ključalničarje in tesarje. Tečaji za tesarje pa so primerno razmeram pri tem obrtu določeni le za polirje in prve delavce. V kratkem se ustanove tečaji tudi za galvanotehniko.

Ti tečaji imajo pred vsem poučni namen, važni pa so za delovanje pospeševalnega urada tudi v drugem oziru. Rabijo namreč takorekoč kot stalni poskusni zavodi za tehniko dotičnih obrtov. S pomočjo tehničnih delovnih pripomočkov v učnih delavnicah mojstrskih tečajev se proučuje uredba združnih delavnic; tukaj je moči z vso natančnostjo izslediti pri postavljenih strojih porabo moči, sposobnost za specijalna dela i. e. Ni dvoma, da pospeševalni urad brez izkušenj v učnih delavnicah ne bi bil mogel prave poti zadeti pri uredbi združnih delavnic. O tem pozneje več.

Zaradi velikega števila obrtnikov, ki se vsako leto priglase v te tečaje, so določeni strogi pogoji za

sprejem. Pred vsem se sprejmejo v tečaj le v svoji stroki najzmožnejši izmed prosilcev. Mojstri imajo prednost pred pomočniki, med temi pa tisti, ki namepravajo v kratkem začetni samostojno izvrševanje obrta. Člani obrtnih, pridobitnih in gospodarskih združenj imajo tudi prednost pred drugimi, zlasti pa člani zadruga, ki jo je trgovinsko ministrstvo podprlo z delovnimi pripomočki ali s posojilom. O vrednosti prosilčevi povprašajo praviloma trgovsko in obrtniško zbornico, obrtno zadrugo in občinsko oblast. Ker pa opustitev prejšnjega obrta in prestop k drugemu obrtnemu ali pa tudi neobrnemu delu po dosluženi vojaški službi ni redek primer, ne smejo obiskovalci tečajev biti mlajši nego 24 let. Ne smejo pa tudi ne biti starejši nego 45 let.

V teh mojstrskih tečajih poučujejo v prvi vrsti uporabo tistih pripomočkov in načinov, ki naj se rabijo pri moderno urejeni obrtni vršbi. Razen tega pa se uče obiskovalci v vseh tečajih računstva, knjigovodstva, kalkulacije in zakonoznanstva.

Prošnje za sprejem v tečaj morajo prosilci spisati svojeročno. Nasloviti jih je na vodstvo pospeševalnega urada. V prošnji je navesti: starost in občevalni jezik prosilčev, koliko časa je mojster ali pomočnik, sedež pristojne trgovske in obrtniške zbornice in okrajnega glavarstva, končno za kraje, ki niso železnične postaje, najbližjo postajo. Prošnji je priložiti domovinski list in zadnje šolsko izpričevalo. Ni pa priložiti vojaške prehodnice (posa) in delavskih bukvic.

Tudi za obisk tečajev podeljuje c. kr. trgovinsko ministrstvo ustanove. Njih višina je pri različnih tečajih različna. Vsem vnanjim obiskovalcem se povrnejo stroški za vožnjo v III. razredu od zadnjega bivališča na Dunaj in nazaj. Kolka proste prošnje za podelitev teh ustanov je nasloviti na c. kr. trgovinsko ministrstvo, vložiti pa pri vodstvu pospeševalnega urada. Razen priporočila občine, obrtne zadruga ali kakega strokovnega društva jim je priložiti izpričevalo o ubožnosti ali nepremožnosti. Vpisnino 4 K je v naprej ob začetku tečaja vplačati. V mesecih avgustu in septembru ni tečajev.

Od leta 1895. naprej je bilo v 27 tečajih za črevljarje 395 obiskovalcev, v 19 tečajih za krojače 249, v 19 tečajih za stavbne mizarje 224, v 6 tečajih za ključalničarje 61 in v 3 tečajih za tesarje 45 obiskovalcev.

A. Mojstrski tečaji za črevljarje trajajo 6 tednov po 4 do 6krat na leto. Poučuje se ob delavnikih od 8. do 12. ure dopoldne, od 2. do 7. ure popoldne, ob praznikih od 8. do 12. ure dopoldne. Ob nedeljah ni pouka. Učni predmeti so: a) anatomija noge, bolne in nenormalne noge, mera, strokovno risanje, urezavanje vzorcev, krojenje, ročno izdelovanje gornjih delov in izdelava spodnjih delov; b) izdelovanje črevljev s pomočjo prešivnega stroja za podplate (Sohlendurchnähmaschine) in enakih delavskih pripomočkov; c) obrtno knjigovodstvo in proračunavanje stroškov; d) zakonoznanstvo.

Ustanove znašajo za mojstre 120 K, za pomočnike 100 K.

B. Mojstrski tečaji za krojače moške obleke trajajo 6 tednov po 4 do 6krat na leto. Pouk: ob delavnikih od 8. do 12. ure dopoldne in od

2. do 7. ure popoldne; ob praznikih od 8. do 12. ure dopoldne; ob nedeljah ni pouka. Predmeti: a) anatomija, mera, strokovno risanje, načrtavanje krojnih vzorcev; b) prirojavanje, izdelovanje vzornih oblačil; c) obrtno knjigovodstvo in proračunavanje stroškov; d) zakonoznanstvo.

Ustanove znašajo za mojstre 120 K, za pomočnike 100 K.

C. Mojstrski tečaji za stavbne mizarje trajajo 8 tednov po 4krat na leto. Pouk: ob delavnikih in praznikih od 8. do 12. ure dopoldne, ob delavnikih tudi popoldne od 2. do 7. ure. Ob nedeljah dopoldne: ogled znamenitih stavb, muzejev ali tvornic. Predmeti: strokovno risanje, pouk v delavnici, proračunavanje, tehnologija pomožnih predmetov, orodje in stroji za obdelovanje lesa, obrtno knjigovodstvo, zakonoznanstvo.

Ustanove znašajo za vnanje udeležnike 240 K, oziroma 190 K.

D. Mojstrski tečaji za ključalničarje trajajo osem tednov po 4krat na leto. Pouk: ob delavnikih od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 7. ure popoldne. Ob nedeljah dopoldne ogled vzornih dunajskih delavnic. Pouk obsega strokovno risanje, ključalničarska dela, tehnologijo, stroje in motorje, obrtno knjigovodstvo in proračunavanje stroškov ter zakonoznanstvo.

Ustanove za vnanje obiskovalce: 240 K za mojstre, 190 K za pomočnike.

E. Tečaji za tesarje trajajo 12 tednov po 3krat na leto. Udeležiti se jih morejo le polirji in prvi delavci, ne pa tudi mojstri. Pouk traja ob delavnikih od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 6. ure popoldne. Ob nedeljah dopoldne ogled vzornih delavnic in stavb. Predmeti: geometrija, stavbna konstrukcija, tehnologija, obrtno računstvo in stavbna mehanika, zakonoznanstvo, praktično delo.

Ustanove za vnanje obiskovalce znašajo 240 K.

F. Mojstrski tečaji za galvanotehniko se v kratkem uvedejo.

Različni od teh tečajev so knjigovodski tečaji. Ž njimi hoče c. kr. trgovinsko ministrstvo izboljšati obrtne kreditne razmere. Za vsak, tudi najmanjši obrt je urejeno knjigovodstvo največje važnosti. Brez njega ne more noben rokodelec natanko navesti svojih terjatev in dolgov, izračunati svojega dobička in izgube in, če prosi posojila, dokazati, da je vreden kredita. Te tečaje namerava pospeševalni urad prirejati na Dunaju in izven Dunaja. Pouk se bo vršil ob večernih urah. Začelo se je pred kratkim s knjigovodskimi tečaji za mizarški obrt. (Dalje prih.)

Trgovina.

Spisal A. L.

II.

Trgovec in trgovski stan.

(Dalje.)

Tako postane trgovec pravi trgovec in ne bo več trgovec za poskušnjo in kratek čas. Tudi pri nas pride stanovska zavest, moralna moč do veljave, in to bo najboljše poročstvo za obstanek našega stanu. Potreba nas je, to smo dokazali; če pridejo

v naše vrste pravi možje, — nobeno konsumo društvo nas ne vrže! O konsumnih društvih izpregovorimo še pozneje.

Tisti trgovec, ki ga po ves dan ni v prodajalnico, kamor pride le denar pobrat; ki se ne zmeni ne za strokovnjaški časnik, ne za trgovske in industrijske novice; ki misli, da je trgovina le molzna krava, ki pa je ni treba nič gojiti, ali še bolje, da je trgovina tisti zloglasni osel s cekini; tisti, ki mu je vseeno, kako ravnajo njegovi uslužbenci s strankami, ali lepo ali grdo; ki mu minejo celi meseci, predno izvrši naročila, ko bi jih moral z obratno pošto; ki gleda le, kako bi kupcu hitro kaj obesil, češ, »bo že, bo že dobro, kdo bo tako natančen«; ki ima po prodajalnici vse nesnažno in razmetano itd. itd. — tak trgovec naj se ne čudi, zakaj ta ali oni Nемеc ali celo žid dela kupčije in izpodnaša njemu tla! Trgovcu, pri katerem bom moral čakati stvari, ki jo naročim, po cel mesec, pa je potrebujem v dveh dneh; trgovcu, ki se tujcu, makar če ni nič, klanja v prodajalnici do tal, domačinu pa, ker je »domač«, »Slovenec«, in naj bo tudi kaj višjega, nazdravlja s »servus, Naci«; trgovcu, ki računa blago za to več, ker so na njem slovenske barve ali geslo »svoji k svojim«, in brez ozira na to, ali ga plačam »per cassa« ali pa na pol leta: takemu trgovcu se po pravici za hrbtom naseli žid, ki kupcu že od daleč teče nasproti in gleda, kako bi mu le bolje ustregel, nudeč mu vse udobnosti hitre, kulantne in točne postrežbe, ne pa kislega obraza! Gotovo je, da je med slovenskimi trgovci veliko dobrih, utajiti pa ne smemo, da je tudi takih, ki imajo to ali ono ali pa tudi vse zgoraj popisane slabe lastnosti na sebi. Da pa taki trgovci niso v prid ugledu tudi dobrih trgovcev, o tem ni treba daljših besed. Zato, trgovci, ne bodite nejevoljni, ako se v naslednjih vrsticah spomnimo nekaj tistih lastnosti trgovčevih, ki trgovca šele naredo za trgovca, in ki so vsakemu trgovcu neobhodno potrebne, če naj se vzdrži na površju. Misliti je dobro. Misel je strela, ki nam glave vedri, in mi hočemo, da bodo jasne, pa bodi tudi huda ura prej. Saj prva trgovčeva lastnost bodi zvedavost; kdor pa z zanimanjem poizveduje pa tudi spoštuje mnenje drugih, ta je tudi kot človek na visokem stališču. Tega ne, da bi le slepo bral in posnema. Vozu naj se pomaga na pravo pot, potem pa naj sam vozi. Misli naj se napeljejo, potem pa je treba, da sami mislimo. Kajti hrana brez prebave ne tekne, in kakor je lepota brez pameti pusta, tako je znanje brez razuma mrtvo.

1. Nekaj misli o trgovcu-človeku.

Ko je bil one dni v Ljubljani ameriški cirkus, smo videli dosti dobrega, pa še več humbuga in prevare. Ali je humbug trgovini res potreben? Dandanes jih veliko sloni na njem, in ne bomo naravnost rekli, da take trgovine nimajo življenske pravice. Kar se tiče discipline, vzorne porazdelitve dela in poslov in pred vsem reklame, smo pri cirkusu lahko mnogo profitirali. To pa smo uganili vsi, da so take kupčije med trgovinami »enodnevnice«, t. j. za čez noč! Trgovcu je torej treba iskati stanovitne podlage drugod, ne v prevari: trgovcu je treba v podlago dobrega in pridnega gospodarstva.

Ali za dobrega in pridnega gospodarja treba vzgoje! Trgovec se mora že zmladega vzgajati za trgovca, in vzgoje ni nobenemu tako treba kakor tistemu, ki naj bo dober gospodar. Zato smo rekli že zadnjič, da nam bodi ena prvih skrbi ta, da si vzgojimo dober naraščaj. Ker pa »sila ni mila«, treba je tudi nam samim, da si izpopolnimo vzgojo z medsebojnim posvetovanjem. Spomnimo se torej nekoliko zlatih resnic, ki so se v življenju preizkusile kakor zlato v ognju.

»Kdor delavcu pravi, da doseže srečo in blagostanje drugače nego s pridnostjo in varčnostjo, ta je lažnik in hudodelec,« dejal je Franklin. Prva zlata resnica. Ali kako delaj delavec?

Življenje je boj; tisti premaga, ki se ne vda, ki več dela in ki ima več pameti. Če ti slabo gre, takoj misliš, da si nesrečen, da ti je tako namenjeno! Obrni kola, pa reci: delo nas dela srečne! V delu iščimo tolažbe, in z veseljem, s čutom delajmo, pa nam plačilo ne izostane! Vsak si postavi cilj in k tistemu jadraj, pa dosežeš veliko, če ne že cilja samegal!

Da pa ubereš pravo pot do cilja, zato glej z odprtimi očmi v svet pa uči se od sveta. Tako te bo naenkrat delo veselilo, in — delal boš zaradi dela! Kadar pa dosežeš to, potem si mož, polovico uspeha ti je gotovega. Če ti je sreča mila, drži jo, toliko bolj boš napredoval; nikar ne stopi s konja, ampak le še bolj napni uzdo. Če te pa sreča nesreča, pokaže naj ti moštvo pravo pot. Vse na svetu se lahko naredi, samo človek moraš biti za to, in ves napredek je v tem, da trdno hočeš, da kaj narediš, ker potem že pomisliš, kako delaj. Kdor pa obupuje in le vzdihuje in toži, tisti naj se nikar ne pritožuje, če zmaguje oni, ki je krepkejši od njega. Med živalstvom in med rastlinstvom ostane na svetu tisto, kar je krepkega, in burja na Krasu ne pusti življenja slabotini. Tudi trgovec ostane le tisti, ki je trden, krepak na duši in na telesu. Zatorej je pa trgovcu poleg dela, zdravja in pameti treba tudi značaja. Odkrit, naravnost bodi, in če boš še prijazen in ne oduren, bo vse teklo k tebi. —

Trgovec mora tudi kaj vedeti in znati. Ali znanje je mrtvo, če ga pamet ne oživi: razumeti moraš, kar veš, in iz tistega, kar veš, sklepaj še naprej na kaj drugega. Glavica mora biti prava! Ali veliko se da doseči tudi z metodo. Vsak dan vidimo, kako strašno veliko vedo učenci, ko pridejo iz šole, pa kako malo znajo. Zakaj? Ker jim je učitelj vtepal in vtepel misli drugih ljudi v glavo, ni jim pa razvil njih misli in jih tako na tuje misli šele pripravil. Če se naučiš iz bukvic, kako je treba trgovati, in boš tisto hotel porabiti, kakor porabi kuharica recept iz kuharskih bukev, potem si trgovino že zavozil. Tisto, kar si se naučil, naj te le navadi misliti! Za bistrenje misli ni nikoli preveč znanja. Če kaj zveš ali kaj bereš, hitro si misli, kako bi pa sam naredil ob taki priliki. Če na ta način vsako troho porabiš v svojo korist — prej ko se postaraš, boš imel o svojem poslu že zaklade modrosti. Zato beri vsako knjigo, ki govori o trgovini in kupčiji, toda pri vsakem stavku misli nase.

Na ta način se navadiš misliti, če boš pa mislil, potem si siguren, da te ne bo tako hitro konec! Videl boš pač kmalu, da je trezne misli v trgovini treba kot vode, in takoj se ti pridružijo previdnost, zdrav razsodek, rezerviranost, varčnost pa vztrajnost in pridnost. Ne boš se spuščal v špekulacije, ki so brez glave, pa tudi ne boš nazadnjak, kjer boš videl, da je lahek napredek, ki je pravzaprav vedno vir blagostanja. Če bo bilanca slaba, ne boš več višal cen, kakor jih sedaj včasih višaš, ker veš, da bi s tem trgovino pokopal; ampak rajši boš kupil, česar ne moreš pustiti, pridnost pa boš podvojil, zakaj spomnil se boš, da v konkurenci zmaga tisti, ki krene pravo pot in izbere prave pripomočke, in tisti, ki več vidi in ki je bolj priden. Zato smo rekli že spočetka, da moramo trgovci svojo trgovsko mladino za trgovino bolj pripravljati nego dosedaj, tako da bo, če pride v šolo, že vedela, kaj se uči in zakaj ji je tistega treba. Toda o tem izpregovorimo še pozneje, ker treba je kako reči, ko vidimo, kako se res dan na dan vteplje našim otrokom sto in sto tujih misli v glavo, svoje pa mu ne pustijo nobene, kakor da bi ne bili ljudje, ampak opice in papige, ali kvečjemu konji za dresuro. Zato pa tudi vidimo nepraktičnih ljudi, da je strah, ki vse polno vedo, pa ničesar ne znajo. Oči imajo sicer odprte in tudi še vidijo nekaj, ali ne doumejo tistega, kar gledajo in vidijo. Tako so podobni avtomatom, ki so izvrstni, dokler gre vse gladko, ali kakor hitro se kaj zlomi, pa obstanejo in ne morejo naprej! To izvira odtod, ker vedo samo, kako je, ne pa tudi, **zakaj** je tako.

Zakaj? To bodi prvo in zadnje vprašanje vsakega trgovca, ki se ima boriti z življenjem. Zakaj? To vprašanje je podstava in bistvo kritike, in dokler trgovec ne bo kritik drugim in sebi, toliko časa v boju za življenje ne najde obstanka. Kadar pa se pri vsakem koraku povprašaš s to besedico, takrat si že spoznal, kaj mora biti in česa ni treba. Česar ni treba, tega ne boš, kar pa mora biti, to boš storil, in ne bo je ovire, ki bi te zadržala, če boš le res hotel. Z vprašanjem »zakaj« boš najprej spoznaval kupčijo in kupca, trgovino in trgovca, svet in zahteve in še sebe samega, kar je najtežje, ali je sigurno znamenje in zanesljiv porok za uspeh! Kar boš potem naredil, bo urejeno, kajti sigurnost te bo spremljala; kadar kupovalec zapazi sigurnost, ki ti jo bo bral že z obraza — potem se te poprime. In poprime se te sosed in sosedov sosed, in dobro ime — zlata jama — je tvoje. Potem je treba samo paziti, da ohraniš to jama. In ohraniš jo, če boš pozneje tako pameten, tako odkrit, tako pošten, tako priden in varčen kakor poprej, dokler še ni bilo te zlate jame. Dandanes, ko vse bije boj za obstanek, je vsega tega treba. Izvršuj svojo dolžnost, bodi potreben in cenjen del človeške družbe, kajti dolžan si to ne samo sebi, ampak svoji ženi, svoji družini in domovini.

Tisti pa, ki je vse to storil, pa le nima uspeha, naj trikrat na dan pomisli, da zmaga le vztrajnost. Kdor obnemo, ta je že v naprej izgubljen. Vsak dan vidimo, kako se čisto priprosti ljudje dvignejo na visoka, ugledna mesta, ker so pripravi in pošteni, pridni pa kot mravlja, in ker se sami

na se zanašajo, ne pa na druge. Zapusti se sam, pa boš videl, kako hitro te vse zapusti. Ljudje, kakor hitro vidijo, da se vede komu slabo, skomizgnejo z ramami pa gredo proč. Kadar pa vidijo, da kola tečejo, pa vse pride in vse bi rado pomagalo. Zato le ustavljati se nikar. Saj moški pugum in človeška vrednost zahtevata, da ne pokažemo pri vsaki stvari pustega obraza. Tiste večne tožbe ne koristijo nikomur nič — davkar ti že tako ne verjame — škodile ti pa bodo vsak dan bolj. Kakor je, je; pameten mož si ne bo ubijal glave, kako bi bilo lepo, če bi bilo drugače, ampak bo plačal s takim denarjem, kakršnega dobi. Tisti možje gotovo niso najboljši, katerim je to in ono krivo, če jim kaj prav ne gre; tisti je mož, ki gleda, kako sam popravi, in ki ima trdno voljo za to. In njemu plačilo gotovo ne izostane!

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko je imela dne 17. junija t. l. v dvorani ljubljanskega mestnega magistrata pod predsedstvom zborničnega predsednika gospoda Josipa Kušarja javno sejo, katere so se udeležili zbornični svetniki, gospodje: Iv. Baumgartner, Oroslav Dolenc, Andrej Gassner, Franc Hren, Anton Klein, Franc Kollmann, Josip Lenarčič, Karel Luckmann, Friderik Pauer, Karel Pollak, Feliks Stare in Feliks Urbanc.

Predsednik je otvoril sejo, pozdravil zbornične člane in imenoval za overovatelja sejnega zapisnika gg. Friderika Paura in Feliksa Urbanca. Zapisnik zadnje seje se je odobril. Predsednik je naznanil nato, da bi se imela letos vršiti štetev obrtnih in kmetijskih vršb, pri kateri bi bilo trgovskim in obrtniškim zbornicam sodelovati v večji ali manjši meri. Radi pomanjkanja konceptnih moči in radi preobloženosti zbornične pisarne z delom je zbornica naznanila c. kr. trgovinskemu ministrstvu, da bi mogla pri tem štetju sodelovati le v taki meri, kakor je nameravana za tiste trgovske in obrtniške zbornice, ki ne prevzamejo izvršitve števne delo. Sedaj pa je c. kr. trgovinsko ministrstvo naznanilo zbornici, da ne bo več mogoče še letos izvršiti nameravanega štetja, ker ni bilo moči dotičnega zakonskega načrta ob zadnjem zborovanju v obeh državnih zbornicah spraviti do sprejetja. Vsled tega naznanila so se ustavila vsa zadevna pripravljala dela zbornične pisarne. To poročilo je vzela zbornica na znanje.

Zbornični II. tajnik g. dr. Viktor Murnik je poročal o dopisu c. kr. deželne vlade, če bi zbornica hotela proti povrnitvi stroškov preskrbeti slovenski prevod poklicnih nazival, obseženih v poklicnem obrisu, na katerega podlagi statistična centralna komisija predeluje podatke o poklicnih razmerah, dobljene po ljudskem štetju; prevesti bi bilo samo tista nazivala, ki pridejo za deželo Kranjsko v poštev. Zbornica je prevzela to delo in v njega izvršitev osnovala poseben odsek, sestojč iz gg. deželnega uradnika Antona Mikuša, c. kr. gimn. profesorja Alfonza Paulina, ravnatelja c. kr. umetnoobrnih strokovnih šol Ivana

Šubica in zborničnega II. tajnika. Določile so se najprvo tiste poklicne kategorije, ki so v zborničnem okolišu zastopane, in so se potem v odsekovih sejah posamezna nazivala prevedla, oziroma ustanovila za slovenščino. Delo je precej obsežno, in bi bilo dobro, če bi se objavilo, saj nimamo doslej nobenega večjega slovarja v tem oziru v slovenskem jeziku; zbornici bo gotovo dobro služil ta seznamek slovenskih nazival. Ker pa se je pri tej priliki določilo tudi nekaj poklicnih izrazov, ki niso bili v seznamku, poslanem zbornici, in ker se je ustanovilo mnogo imen, ki jih potrebuje zbornica za svoje uradovanje, katerih prevedbe pa c. kr. ministrstvo za notranje stvari ni zahtevalo, je zbornica izjavila c. kr. deželni vladi, da sama pokrije del stroškov, če bi se zdeli le-ti previsoki. — Zbornica je vzela to poročilo odobruje na znanje in sklenila eventualno k stroškom prispevati do najvišjega zneska 200 K.

Isti poročevalec je poročal o prizivu Kranjske industrijske družbe na Jesenicah zoper predpis 1% tne zbornične doklade od 20% deloma dejanstveno, deloma ideelno za l. 1900. družbi za njen obrat v Skednju pri Trstu predpisane pridobnine. Zbornica je sklenila prizivu ugoditi v toliko, da v tem primeru obstoji dolžnost za plačevanje 1% tne zbornične doklade le od tistega zneska pridobnine, ki ga je dejanstveno plačati, ne pa tudi od ideelno predpisanega.

Zbornični predsednik je nato proglasil sejo za tajno, in je zbornica obravnavala načrt splošne carinske tarife za avstrijsko-ogrsko monarhijo. Poročevalec je bil zbornični provizorni predsednik g. Ivan Baumgartner. C. kr. trgovinsko ministrstvo je v začetku lanskega leta pozvalo trgovske in obrtniške zbornice, da izrečejo svoje mnenje glede nove avtonomne avstrijsko-ogrske carinske tarife. Trgovske in obrtniške zbornice in centralna zveza avstrijskih industrijalcev pa so se zedinile, da bi ustanovile podlago mnenju, ki naj bi ga zbornice izrekle skupno. Sad tega dela je gorenji načrt. Do oktobra l. 1900. je bilo na Dunaju 61 anket. Na podlagi gradiva, ki so ga podale te ankete, in povpraševanj po pismenem potu je sestavil redakcijski odsek pričujoči načrt. Stroški za to delo so znašali 41.267,22 K, od katerih pripada okoli 36.000 K samo na tisk. Ti stroški so se porazdelili na vse trgovske in obrtniške zbornice po višini njih proračunov za l. 1900. Na našo zbornico je pripadlo 1,63%, torej 672 K. Zbornica se je nato posvetovala o načrtu. Na poročevalčev predlog je sklenila zbornica po daljši debati: 1.) Poročilo se vzemi na znanje; 2.) vsem postavkam v obeh delih načrta se soglasno pritrdi, in je c. kr. trgovinskemu ministrstvu poslati vlogo, s katero se priporočaj načrt.

S tem načrtom pa še niso dovršena vsa dela. Vrše se še priprave za carinski zakon, pred kratkim pa se je osnovalo na Dunaju osrednje mesto za pripravo trgovinskih pogodb. Zbornično predsedstvo je izjavilo dunajski trgovski in obrtniški zbornici, da je zadovoljno z ustanovitvijo osrednjega mesta. Zbornica je pritrdila tej izjavi.

Zbornični svetnik gospod Josip Lenarčič je pri tej priliki naglašal velikansko delo, ki so ga zbornice izvršile v izredno kratkem času. Delo je tako

obširno in temeljito, da je redko opaziti kaj enakega. (Odobranje.)

Ko je zbornični predsednik proglasil sejo zopet za javno, je zbornični svetnik gosp. Josip Lenarčič poročal o prošnji D. H. za tiskarniško koncesijo v Ljubljani in predlagal, naj zbornica priporoča prošnjo pri c. kr. deželni vladi v ugodno rešitev. Potrebo še ene tiskarne v Ljubljani zlasti za trgovske in obrtne tiskarske potrebščine je imel poročevalec že o priliki neke druge prošnje za tiskarniško koncesijo priliko poudarjati. Delo se ljubljanskim tiskarnam vedno bolj množi; H. bo imel dovolj dela, poleg njega pa tudi vse druge tiskarne. Razen tega se je H. že pred desetimi leti podelila koncesija za malo tiskarno. Gotovo je, da je danes potrebna še ena popolna tiskarna. Tudi mestni magistrat ljubljanski priporoča prošnjo. Po daljši debati, v katero so posegli gospodje zbornični podpredsednik Anton Klein, zbornični svetnik Feliks Stare in provizorni predsednik Ivan Baumgartner, je zbornica sprejela predlog gosp. Ivana Baumgartnerja, da je vso zadevo vrniti odseku in da je vprašati tiskarsko društvo za njega mnenje.

Zbornični svetnik gospod Feliks Stare je poročal o prošnji občine Škocjan na Dolenjskem za dovolitev treh novih letnih in živinskih semnje.

Občina pravi v svoji prošnji, da se ondotni prebivalci večinoma pečajo s poljedelstvom, živinorejo, vinarstvom, posebno pa še z rejo prasičev. Živinoreja bi se izdatno pospešila z novimi semnji; dosedanji štirje ne zadoščajo. Okrajno glavarstvo v Krškem se je izreklo proti dovolitvi, češ da dosedanji semnji zadoščajo, ker je tudi v okolici dovolj semnje, in ker bi tudi sosednje semenjske občine ugovarjale dovolitvi novih semnje v Škocjanu. Poročevalec sicer priznava, da je Škocjan mala vas, pravi pa, da je vsled svoje ugodne lege eden najprikladnejših krajev za živinske semnje; to da je že iz tega razvideti, da so morali semnjišče v Škocjanu v 25 letih, kar so tam semnji, že dvakrat povečati in da ga nameravajo v kratkem zopet razširiti. Škocjan je v središču najbolj razvite živinoreje na Dolenjskem. Razen v Bučki ni na Dolenjskem na semnjih nikjer toliko prometa kakor v Škocjanu; o tem se je poročevalec prepričal osebno. Škocjanska okolica je zelo obljudena, in manj premožnemu ljudstvu bi bilo z novimi semnji zelo ustrezno. Poročevalec predlaga, naj zbornica podpira prošnjo občine Škocjan. Sprejeto.

Zbornični svetnik g. Friderik Pauer je poročal o prošnji F. D. v Radovljici za izpregled sposobnostnega dokazila za nastop pekovskega obrta. F. D. se je izkazal z izučnim izpričevalom za medarski in voščeninarski obrt in z izpričevalom, da je delal kot voščeninarski in medarski pomočnik od 17. aprila 1890. l. do 23. aprila 1893. l. Dasi pa se mora priznati, da je v Radovljici še en pek res silno potreben, vendar odsek ne more priporočati pričujoče prošnje. Po § 14. obrtnega reda sme v posebnega ozira vrednih primerih, da se olajša prestop od enega obrta k drugemu sorodnemu obrtu, ali da se omogoči istočasno izvrševanje sorodnih obrtov, politična deželna oblast imetnikom rokodelskih obrtov izpregledati donos sposobnostnega dokazila. Iz spisov ni razvidno, da bi bil F. D. imetnik voščeninarskega

in medarskega obrta. Tudi ni moči tega obrta smatrati za toliko sorodnega pekovskemu obrtu, da bi le-tega mogel izvrševati kdo, ki se ga ni izučil. V tem zmislu sta se izrekli tudi zadruga pekov in kolačnikov v Ljubljani in zadruga slaščičarjev, medarjev, voščeninarjev in izdelovalcev kandit v Ljubljani, ki ju je zbornica vprašala za mnenje. Poročevalec predlaga, naj zbornica v tem zmislu poroča c. kr. deželni vladi. (Sprejeto.)

Na predlog provizornega predsednika gosp. Ivana Baumgartnerja je sklenila zbornica priporočati prošnji občine Srednja vas pri Kočevju in občine Motnik za ustanovitev brzojavnih postaj.

Dalje je sklenila zbornica, izreči se v svoji izjavi do c. kr. deželne vlade proti predpisu donosa oglednega certifikata tudi za pošiljatve manjših množin mesa. V zdravstvenem oziru bi bil tak predpis opravičen, praktična izvedba njegova pa bi zadela na silne težave in bi bila v gotovih časih, kakor pred velikimi prazniki, ko je poštni promet silno velik, naravnost nemogoča. Vsekakor pa bi bil promet izdatno oviran vsled tega predpisa.

Zbornični podpredsednik gosp. Anton Klein je poročal o prošnji zborničnega l. tajnika, gosp. cesarskega svetnika Ivana Murnika, za upokožitev. Gosp. ces. svetnik Ivan Murnik je bil v zbornični službi od meseca novembra 1866. l., in to kot namestnik bivšega tajnika gosp. dr. Lovra Tomana do 31. avgusta 1869. l., na kateri dan je zbornica v svoji plenarni seji g. dr. L. Tomana na lastno njegovo prošnjo odvezala tajniške službe in takoj imenovala za definitivnega tajnika gosp. Ivana Murnika. V zbornični službi je bil g. Ivan Murnik nad 30 let in ima torej pravico do cele pokojnine. V svoji prošnji pravi g. cesarski svetnik Murnik, da nerad prosi za umirovljenje, da pa je bolan in potreben počitka. Omenja pa, da se samo ob sebi ume, da bo iz ljubezni do stvari častiti zbornici vedno na razpolago, ako bo želela, in da bo s pomočjo zbornice ustanovil vsaj oni oddelek, ki bo imel nalogo v zmislu sklepov slavnega deželnega zbora in slavne zbornice delati na povzdigo obrta, industrije in trgovine.

Poročevalec je omenjal velikih zaslug, ki si jih je g. ces. svetnik Ivan Murnik pridobil z več nego četrstoletnim neumornim delovanjem za zbornico. Če danes, potreben počitka, kakor pravi sam, in bolan, prosi za umirovljenje, se tej njegovi prošnji ne moremo protiviti, pač pa moramo izreči le obžalovanje, da nam gre v izgubo tako izvrstna delavna moč. Naša dolžnost pa je, da mu izrečemo najtoplejše zahvalo za vse, kar je storil za zbornico. In storil ni samo svoje dolžnosti v tej dolgi dobi 34 let, delal je iz ljubezni do stvari, in delo njegovo je rodilo marsikateri dober sad. Vprav čudovita je bila njegova delovna moč. Dasi pa se je zdelo, da je iz železa, ga je vendar končno zmagalo velikansko breme. Da je obolel, ni malo pripomogla preobloženost z zborničnim delom. Gosp. cesarski svetnik Murnik zasluži, da mu na poseben način izrazimo zahvalo za njega dolgoletno, neumorno in uspešno delovanje. V imenu odsekov je predlagal poročevalec: 1. Gospoda cesarskega svetnika Ivana Murnika prošnji za umirovljenje se ugoti, upokoji se s 1. julijem t. l. z vsemi dosedanjimi pre-

jemki. 2. Zbornica je vesela obeta, da hoče g. cesarski svetnik Murnik tudi še v naprej zbornici pomagati s svetom in dejanjem. 3. V zahvalo za njega neutrudljivo delovanje ga imenuje zbornica za dopisujočega člana, posebna deputacija pa mu izroči diplomu in mu izreci zahvalo. 4. V zborničnih prostorih se obesi njega slika. — Zbornica je z živahnim odobravanjem soglasno sprejela te predloge.

Na poročilo istega poročevalca je bil nato zbornični II. tajnik g. dr. Viktor Murnik soglasno imenovan za definitivnega tajnika. Ker se je vsled tega izpraznilo mesto drugega konceptnega uradnika, je zbornica sklenila takoj razpisati mesto provizornega konceptnega adjunkta in pooblastila združena odseka, da proti poznejši odobritvi v zbornični seji oddasta to mesto najsposobnejšemu prosilcu.

Julijani Bajc, vdovi po umrlem zborničnem slugi Francetu Bajcu, se je dovolila enkratna odpravnina v znesku 200 K.

Končno je predlagal zbornični svetnik g. Josip Lenarčič, naj zbornica vladi izreče zahvalo za uspešno delovanje glede investicijske predloge in izjavi svoje veselje na koristnem delovanju državnega zbora v zadnjem zasedanju. Soglasno sprejeto.

Društvene vesti.

Sestanki članov slovenskega trgovskega društva „Merkur“ so vsako soboto zvečer v društvenih prostorih v »Narodnem domu«. Na sestanku dne 28. junija t. l. je bilo zbranih do 50 trgovskih uslužbencev. Razpravljali so pereče vprašanje o nedeljskem počitku. Izpodbujeni po uspehu, ki so ga dosegli trgovski nastavljenici po drugih glavnih mestih, so po daljši debati sklenili, obrniti se do društvenega odbora s prošnjo, da ukrene potrebne korake v dosego popolnega nedeljskega počitka v trgovini na Kranjskem. Sklenili so nadalje, da je vložiti protest zoper samonemško letno poročilo trgovskega bolniškega in podpornega društva v Ljubljani.

Odbor slovenskega trgovskega društva „Merkur“ je imel dne 5. t. m. sejo, v kateri je sprejel zopet več novo priglasičenih članov. Število društvenikov se je sicer v zadnjem času pomnožilo, pa vendar še ne toliko, kolikor bi se moralo pri tem kakor za samostalnega trgovca tako za njegovega uslužbenca enako važnem društvu; večjega števila je bilo pričakovati, zlasti ob velikem navdušenju, ki je vladalo ob njega ustanovitvi. Posebno bi bilo želeli, da bi se samostojni trgovci bolj zanimali za društvo. — Dalje je pretresaval odbor prošnjo društvenih članov glede nedeljskega počitka ter sklenil nemudoma storiti potrebne korake pri c. kr. deželni vladi.

Vse gospode člane pozivlje odbor, naj povsod v vseh javnih prostorih zahtevajo društveno glasilo »Narodnogospodarski Vestnik«, in vsak naj v svojem krogu pridobiva društvu novih članov. Le gmotno dobro podprto bo moglo društvo dobro in uspešno vršiti svojo nalogo. Zlasti provzročuje društveni list ogromne stroške. Žalostno bi bilo, ko bi v slovenskem trgovstvu ne bilo toliko požrtvovalnosti, da bi moglo vzdržati svoj mesečnik!

Posredovalni odsek društva „Merkur“ prosi gospode trgovce in gospode trgovske uslužbence, da bi se obračali do njega pri nastavljanju novih moči, oziroma ob iskanju nove službe.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani je imelo v nedeljo, dne 7. julija t. l. v veliki dvorani »Mestnega doma« svoj letošnji občni zbor. Otvoril ga je društveni ravnatelj, gospod Emerik Mayer, predstavil zastopnika nadzornovalne oblasti, magistratnega svetnika gospoda Šeška, in se spominjal s toplimi besedami članov, ki so preminili v preteklem letu. Poročilo ravnateljstva, ki ga je občni zbor vzel s pohvalo na znanje, poudarja, da lanski poziv do društvenih članov

glede na slabo gmotno stanje društva v letih 1898. in 1899. ni ostal brez uspeha, kakor kažejo uspehi preteklega leta. Gmotni položaj društva se je znatno izboljšal. Društvenemu častnemu članu, ravnateljevemu namestniku gospodu M. Treunu, so člani ravnateljstva izročili umetniško izdelano častno diplomu. Na koncu leta 1900. je štelo društvo 597 članov, in sicer 6 častnih, 30 podpornih, 551 pravih članov in 10 vavencev. Obolem članom je društvo lani izplačalo 9234.08 K v 144 primerih; za pogrebe se je izdalo 416 K; izredno podporo je dobilo 9 članov v skupnem znesku 4135 K. Društveno premoženje je znašalo na koncu 1900. l. 225.150.46 K in se je zvišalo od konca l. 1899. za 4922.84 K. Društvu so darovali lani: kranjska hranilnica 600 K, Antona Schusterja dediči 200 K, gospa Apolonija Löhner 30 K. Vsem dobrotnikom in pospeševalcem društva se je izrekla najtoplejša zahvala. V imenu revizijskega odseka je poročal gospod Alfred Ledenig o računskih zaključkih; ravnateljstvu se je podelil absolutorij. Za leto 1901. se je 10 članom naklonila izredna podpora, in sicer dobivata dva člana po 50 K na mesec, šest članov po 40 K na mesec in dva po 30 K mesečno. Enemu članu se je dovolila enkratna podpora v znesku 600 K. Pasivne podružnice v Kočevju, Litiji in v Mariboru se je sklenilo pozvati, da bi si resno prizadevale doseči denarno ravnotežje, sicer bi se morale razdružiti. V revizijski odsek so bili dosedanji člani gospodje Karel Klementsčitsch, Alfred Ledenig in Urban Zupanec per acclamationem zopet izvoljeni. Ravnateljstvu se je končno na predlog gospoda Nagyja izrekla zahvala za uspešno delovanje.

Raznoterosti.

V današnjih gospodarskih razmerah, ko je trajen obstoj in dober uspeh zagotovljen po večini le velikim podjetjem, podprtim dobro z denarjem, ki jim omogočuje uporabo vseh novodobnih tehničnih sredstev in najnovejših izpopolnjenih produkcijskih načinov, dobivajo **akcijske družbe** čimdalje večji pomen in se razširjajo vedno bolj. Tudi za nas, ki nimamo velekapitalistov posameznikov, bodo delniške družbe sčasoma največje važnosti. Kapitalska asocijacija nam bo neobhodno potrebna, če naj se razvije naša industrija. Za sedaj pa smo skoro lahko zadovoljni, da malone na prstih ene roke lahko seštejemo slovenske akcijske družbe.

Avstrijska država dela namreč akcijskim družbam največje ovire. Sicer vladni krogi vedno poudarjajo, da je potreba pospeševati industrijo, izvoz itd., tudi se mora priznati, da si prizadevajo z mnogim premišljevanjem in tudi z mnogimi poskusi podpreti industrijo; tega pa še niso spoznali, da ni treba storiti drugega, nego odstraniti ovire, ki jih dela država sama, in industrija si bo že sama potem pomagala naprej. In s takimi ovirami se imajo boriti zlasti delniška podjetja, tako da se je čuditi, kako morejo sploh še zmagovati konkurenco z inozemci.

O silno težavnem položaju avstrijskih delniških družb se zadnji čas mnogo razpravlja. Poročali smo že, da so imele akcijske družbe na Dunaju shod, na katerem se je obravnavala ta zadeva in se je sklenilo pričeti akcijo v izboljšanje neznosnih razmer. Navedli so tri vzroke, vsled katerih se ne more razviti asocijativna podjetnost. Prvi vzrok je postopanje vlade nasproti delniškim družbam. Ni še dolgo, kar so smatrali za milost, če je dovolila osnovo delniške družbe. V tem pogledu se je zadnji čas obrnilo na bolje, in upati je, da se ustvari nov zakon, ki odpravi marsikateri nedostatek in zlasti v širšem občinstvu vzbudi več veselja do udeležbe pri delniških podjetjih. Nadaljni vzrok je podjetnosti sovražni duh, ki vlada ne samo v prebivalstvu, ampak tudi v parlamentu in v upravi. V akcijski družbi vidijo kvintesenco ljudskega izkoriščanja. Največja ovira pa je brez dvoma nesrečno davčno zakonodajstvo. Sam finančni minister je v seji državnega zbora dne 9. marca 1895. l. rekel: »V nobenem zakonodajstvu sveta ni tako visokega obdavčenja dohodkov delniških družb kakor na Avstrijskem«. V praški trgovski in obrtniški zbornici se je v specialni anketi, ki jo je priredila l. 1899., konstatiralo, da je znašala pridobnina akcijskih družb, glede katerih so se v tem pogledu vršile poizvedbe, z dokladami vred l. 1899., med 21.49 in 88.6% bilančnega čistega dohodka, med 32.56 in 126.97% od zneska izplačanih dividend,

med 3:26 in 17:99%, od vplačane delniške glavnice. Na Ogrskem plača banka ali industrijska družba vseh davkov med 6:6 in največ 20% bilančnega čistega dohodka. Na Nemškem dosega redkokrat davek 10% čistega dohodka, dostikrat pa znaša samo 3, 4 in 5%; na Laškem povprečno 10%, v Švici 6 do 10%, na Ruskem 10 do 12%, na Holandskem 2 do 5%, na Angleškem 3½ do 4%. Jasno je, da je v takih razmerah davek važen faktor produkcijskih stroškov in da v preizdatni meri manjša konkurenčno zmožnost avstrijskih delniških podjetij. Izračunili so, da pripada na tono na Avstrijskem izdelanega kovnega železa 17krat toliko davka kakor na tono železa, izdelanega v kaki inozemski tovarni; v kakem nemškem podjetju za jeklo pripada na stot izdelanega blaga davka in socialno-političnih bremen 13 pfenigov, to je 15:4 vinarjev, pri nas pa okoli 92 vinarjev. Sedanje razmere so nevdržljive, in prizadeti krogi so že pričeli akcijo, da bi dosegli na eni strani izpremembo drugega poglavja zakona z dne 25. oktobra 1896. l., na drugi strani pa milejšo davčno prakso glede delniških družb.

Tudi v kranjskem deželnem zboru se je to vprašanje in zlasti postopanje davčnih oblasti razpravljalo, in to v sedmi seji dne 1. julija t. l. pri obravnavi o agrarskih razmerah na Kranjskem. Radi njene zanimivosti naj poročamo podrobneje o njej. Razprava upravičuje nado, da posvetijo odločilni krogi odslej večjo skrb razvoju trgovine in industrije. Poročevalec o »deželni kulturi«, poslanec Lenarčič, je obširno in temeljito pojasnil kmetijske razmere v deželi. Kmetijstvo nazaduje; to je umevno, ker pridelki nimajo velike cene in nedostaje delavcev, česar je mnogo krivo izseljevanje v Ameriko. Vlada naj bi kaj storila zoper izseljevanje. Deželni predsednik baron Hein je na ta izvajanja odgovoril, da se vobče opaža, da se ljudje selijo najbolj iz kmetijskih dežel, pred vsem iz Gališke in Kranjske. S policijskimi sredstvi se izseljevanje ne da omejiti, a na utesnitev proste selitve ni misliti, ker bi bila proti osnovnim zakonom. Treba je odstraniti vzroke izseljevanja. Glavni vzrok je ta, da so pri nas delavske mezde manjše nego drugod in sploh vse razmere neugodnejše. Naravno je, da kmetija delavcev ne plačuje tako kakor industrija. Vsled tega sili ljudstvo ne le pri nas, nego tudi drugod v industrijalne kraje. Kjer cvete industrija, ima tudi kmetijstvo dobiček, ker svoje pridelke lahko bolje izpečava. Najboljši način, povzdigniti kmetijstvo, je ta, da se povzdigne industrija in s tem pridobi kmetijstvu konsumentov. Kmetijstvo bi pri boljših dohodkih delavce lahko bolje plačevalo, in to bi izseljevanje gotovo omejilo. Ne selijo se pa samo kmetijski ljudje, ampak tudi industrijalni delavci, zlasti premogarji, ki hite v Nemčijo. Izseljevanje v Nemčijo je prav tako važno kakor izseljevanje v Ameriko. Pri naši industriji se ne skrbi tako za delavce kakor na Vestfalskem. Vlada je v tem oziru že storila neke korake. Z večjo podjetnostjo, z uporabo vodnih moči in zemeljskih zakladov se more ustvariti velika industrija, in če se da delavcem boljših pogojev za življenje, kmetijstvu pa dosti konsumentov, izseljevanje gotovo poneha.

Poslanec Luckmann je izrazil svoje veselje o tem govoru. Veseli ga, je dejal, da je gospod deželni predsednik spoznal prave potrebe naše dežele in označil pravo sredstvo v njih zadovoljitev. Nas vseh težnja je, storiti za poljedelstvo kar le mogoče. Pomisliti pa je, da naša dežela vobče ni v toliko ugodna za poljedelstvo, da bi prebivalstvo moglo živeti le ob njem. Treba mu je še drugega zaslužka, in ga je tudi imelo v prejšnjih časih veliko več nego sedaj. Imeli smo znatno tranzitno trgovino, ki je danes nimamo. Industriji se delajo največje ovire. Tudi v državnem zboru je prišlo do veljave industrijstvu sovražno mišljenje. Odvzeti se mu hoče kolikor moči veliko, ne glede na posledice za narodno gospodarstvo v splošnem. Vidijo le majhno število srečnih in se ravna po načelu, da bo za splošnost bolje, če gre tudi tem slabše. Te logike govornik ne razume; zdi se mu pa, da je pripomogla k temu, da je državni zbor sklenil davčne zakone, ki vse pridobitne družbe izredno teže in ki skoro onemogočujejo ustanovitev industrijalnih družb. Davčni zakoni so največja ovira razvoju naše industrije. Za ustanovitev kake industrije je treba pred vsem mnogo denarja. Ne pomaga nič, treba je povsod misliti na večja podjetja, z malim obrtom se ne opravi nič. Posameznik, ki ima dosti denarja, da ob njem lahko živi, ga ne vtakne v nekaj, kar mu denar lahko spravi v nevarnost. Pre-

ostaja torej samo asocijacija, ki ima res v vseh deželah velike uspehe. Kako pa so pri nas zadeli asocijacija? Primerjajte druge države, če imajo kje postavbo, ki bi delniške družbe — in na te se mora opreti, kdor hoče osnovati kako industrijalno podjetje — zadela tako kakor jih avstrijska. Visoko vlado bi opomnil, naj že tako trdo davčno postavbo po svojih organih izvršuje lojalno in vijaka ne nateza še krepkeje, nego predpisuje zakon. Samo ko bi se resnični čisti dohodek porabil za podlago davčne odmere, bi bil davek že silen, toda kaj vse priračunavajo davčne oblasti čistemu dohodku, da bi davek še zvišale! Pri akcijskih družbah, ki imajo posestva in poslopja, nastane faktično občutno dvojno obdavčenje, ker se ti dohodki podvržejo tudi velikanski pridobitini. Govornik omenja dalje, koliko dela in sitnosti prizadevajo davčne oblasti delniškim družbam. Nobeno delo ne provzročuje toliko težkoč in skrbi kakor potrežba davčnih oblasti, ki pa še često odlašajo po več let, predno vroče davčno odmero; ta kesnost pa ne ovira plačevanja davka, ki ga morajo družbe plačevati toliko časa po zadnji odmeri, dokler ne pride nova. Rekurzi ne pomagajo nič, pritožbe leže leta pri upravnem sodišču. Govornik je mnenja, da si ob naših razmerah ne moremo sami ustvariti veleindustrije. Tujega kapitala potrebujemo v deželi, ta pa se vsled postopanja davčnih oblasti boji k nam.

*

Deželnega zbora kranjskega dosedanje letošnje razprave so se tikale le tekočih deželnih gospodarskih zadev. Deželni zastop je rešil doslej računске sklepe raznih zakladov za l. 1899. in nekaj proračunov za l. 1901. ter razne peticije. O važnejših sklepih njegovih naj tu poročamo na kratko. Sklenil je vpeljati na kranjski deželni kmetijski šoli na Grmu poučne tečaje o praktičnem obdelovanju prenovljenih vinogradov na Kranjskem ter je v ta namen dovolil letni kredit 600 K. Za vinarstvo je dovolil za l. 1901. 76.099 K kredita, med tem za posojila vinogradnikom 60.000 K. Za l. 1902. je pa za ta posojila proračunili 50.000 K, kolikor naj bi dovolila tudi vlada v isti namen iz državnih sredstev. Ob enem je sklenil, da je po vladi napraviti potrebne korake, da se prepreči uvoz trt iz Ogrske v vinske kraje tostranske državne polovice, posebno na Kranjsko, ker se je bati, da se semkaj zanese trtna bolezen, zvana »Black-Röt«, ki je zelo razširjena v Franciji, s katero je Ogrska glede trt v trgovski zvezi. Pri tej točki se je sprejela tudi resolucija, da je v vinorodnih krajih na Kranjskem voditi po zaupnih možeh pod nadzorstvom deželnega vinarskega strokovnjaka prepotrebno statistiko o množini pridelanega vina in o obsegu prenovljenih vinogradov. Vsled prošnje avstrijskega društva za glineno industrijo na Dunaju za vpeljavo manjše oblike opeki se je deželnemu odboru naročilo, naj poizve mnenje strokovnjakov in mnenje deželnih odborov sosednjih kronovin ter predloži prihodnjemu deželnemu zboru modernim zahtevam ustrezajoče premembe deželnega stavbnega reda, v katerem se je ozirati na prošnjo imenovanega društva. Vsled prošnje avstrijskega društva veterinarjev je deželni zbor sklenil, da ima deželni odbor v prihodnjem zasedanju predložiti načrt zakona, s katerim je premeniti občinski volilni red, veljaven za Kranjsko. Zakon naj bi namreč obsegal določilo, da se prizna volilna pravica razen doktorjem in ranocelnikom tudi drugim osebam, ki so dovršile študije na visokih šolah, kakor veterinarjem, tehnikom in drugim. Dalje je deželni zbor naročil deželnemu odboru, da ima v prihodnjem zasedanju predlagati tudi glede virilistov primerne izpremembe občinskega volilnega reda. Pri posvetovanju o občinskih zadevah se je deželnemu odboru naročilo, naj primerno skrbi za teoretično in praktično vezbanje županov in občinskih tajnikov v njih uradnem poslovanju, in pri tem naj bi ga podpirala okrajna glavarstva, ki imajo v sodnih okrajih uradne dneve. Pri razpravljanju o občilih se je sprejel predlog, da je izreči zahvalo vladi za ugodno ustavno rešitev predloge glede druge železniške zveze s Trstom. Dalje je deželni zbor glede gradnje železnične proge skozi Bohinj naročil deželnemu odboru, naj izposluje po vladi: 1.) da se pri izberi enako sposobnih delavcev da prednost domačinom; 2.) da se ozira pri dobavi železnine v prvi vrsti na Kropo in ostale gorenjske kraje, v katerih je razvit žreb-ljarski obrt; 3.) da bodo na postajah, kolikor jih bo na Kranjskem, napisani in razglasi na prvem mestu slovenski in šele potem nemški, ter da se bodo nastavljali na teh postajah slovenščini večši uradniki in služniki. Pri razpravi o računskem

sklepu garancijskega zaklada dolenskih železnic za l. 1899. je deželni zbor sprejel po finančnem odseku predlagane resolucije, da se je obrniti do upravnega sveta dolenskih železnic s prošnjo: 1.) da se čimprej napravi v Žlebiču železniška postaja ali vsaj postajališče za osebni promet s prekladališčem za blago; 2.) da se ustreže prošnji mestne občine ljubljanske za napravo živinskega prekladališča in osebnega postajališča v bližini mestne klalnice; 3.) da se tarifi, posebno za prevoz premoga in opeke uravnajo tako, da se promet teh izdelkov pri krajših daljavah omogoči in pospeši; 4.) da se uvažuje, bi se li nerabni železniški pragi ne zamenjali z impregniranimi pragi iz bukovega lesa. Pri točki »deželna kultura« v letnem poročilu se je sprejel predlog, da je v bodoče pri vodovodih in drugih vodnih napravah ločiti neobhodno potrebne od samo koristnih. Prednost je vselej dati tistim, katerih neobhodna potrebnost je dokazana. Od nameravanih naprav, katerih je nad 300, je torej izvršiti najprvo neobhodno potrebne. Pri razpravi te točke je dalje deželni zbor naročil deželnemu odboru, naj v prihodnjem zasedanju poroča o uspehih poizvedb glede ustanovitve deželne zavarovalnice proti požaru in obenem stavi primerne predloge.

O nadaljnjih razpravah in sklepih bomo poročali v prihodnji številki.

*

Zaradi izvršilnih predpisov k novemu zakonu o zvišanju davka na žganje in naklonitve dela tega davka kraljestvom in deželam, zastopanim v drž. zboru, je bil dne 13. junija t. l. pri ministrstvu za notranje stvari razgovor, katerega so se udeležili malone vsi deželni odbori po svojih zastopnikih. V deželah, v katerih pobirajo samostojno deželno naklado na žganje, bo predložiti deželnim zborom v tem zasedanju predlog zaradi opustitve pobiranja vsakršnih naklad na žganje za čas veljavnosti dotičnega državnega zakona in zaradi določil, kako je postopati v prehodni dobi pri pobiranju višjega davka z ozirom na ostale zaloge, od katerih bo plačana deželna naklada pred uveljavljenjem novega zakona. Kranjski deželni odbor je z ozirom na to predložil deželnemu zboru posebno poročilo, v katerem predlaga: 1.) Za dobo veljavnosti državnega zakona glede zvišanja davkov na žganje in naklonitve dela tega davka v državnem zboru zastopanim kraljestvom in deželam se v ozemlju vojvodine Kranjske ne pobira nobena kakršnakoli deželna naklada na žgane opojne tekočine. 2.) Od tistih zalog žganih opojnih tekočin, ki so podvržene v državnem zakonu določenemu dodatnemu davku in od katerih je bila sedaj obstoječa deželna naklada na žgane opojne tekočine dokazno po tarifu plačana, se povrne ta naklada iz deželnega zaklada osebam, ki imajo plačati dodatni državni davek. 3.) Deželnemu odboru se naroča, naj dogovorno s c. kr. deželno vlado ukrene potrebno. O teh predlogih se bo v kratkem posvetoval deželni zbor.

*

Dne 20. in 21. maja t. l. se je pri deželnem odboru vršila anketa radi preostroja proračunavanja in zaračunbe pri deželni upravi. O tej zadevi je izšla tudi v mesečniku »Statistische Monatschrift« lansko leto zanimiva razprava iz peresa dr. pl. Cardone v Gradcu. Na podlagi gradiva, ki ga je podala anketa, se predlože, kakor čujemo, v enem prihodnjih zasedanj deželnega zbora predlogi glede posebnega navodila za poslovanje deželnih uradov in glede preostroja teh uradov. Ta namera je hvalevredna; kajti deželna uprava se v vsakem oziru vedno bolj in bolj razširja, a njeni izvršilni organi — deželni uradi — so še vedno taki, kakršni so bili pred 20 in več leti.

*

Zakon o pokojninskem zavarovanju zasebnih uslužbencev. Trgovska in obrtniška zbornica v Libercu je pred kratkim priredila anketo v ta namen, da poizve mnenje prizadetih industrijskih in trgovskih krogov o vladni predlogi glede pokojninskega zavarovanja zasebnih uslužbencev. Na mnogobrojno obiskani anketi zbrani eksperti so se soglasno izrekli, da predloga v sedanjih obliki nikakor ni sprejemljiva, dasi so poudarjali vsi potrebo penzijskega in starostnega zavarovanja zasebnih nastavljenecv. Zakon, če bi se sklenil v predloženi obliki, bi naložil trgovini in indu-

striji zelo občutno breme. Po predloženem zakonskem načrtu bi bilo vsled tega, ker je najmanjša plača tistih, ki bi še bili podvrženi zavarovanju, jako nizko določena (600 K), in vsled pogoja, da se naj ta plača izplačuje mesečno ali letno, zavarovati mnogo oseb, ki opravljajo opravke nižje vrste, n. pr. nakladalce in kočijaže; to pa ne bi odgovarjalo namenu zakona, zavarovanje ustanoviti le za zasebne uradnike. Huda je tudi določba, da ima delodajalec razen fiksnih prispevkov plačevati tudi doklade za deficit zavoda in za nekatere zavarovalne stroke; vsled tega ne bo mogel industrijec v naprej izračunati svojega prispevka. Prispevki, kakor jih ima v mislih predloga, gotovo ne bodo zadostovali, in se bodo delodajalci najbrž še veliko bolj obremenili, nego pa je nameravano v predlogi. Tudi za nastavljenca bi ne bil prevelike koristi ta zakon. Zlasti se je starost določila previsoka, in ne zadostuje razdelitev samo v tri kategorije. Naglašalo se je, da je vsekakor zahtevati prispevka od države v tej socialnopolitični zadevi, pri kateri je prav zelo sama interesirana.

*

Gospodarsko razmerje med Avstrijo in Ogrsko daje avstrijskim industrijskim krogom preobilo gradiva za upravičene pritožbe. Umevno je, če se tudi največja avstrijska trgovska in obrtniška zbornica v svojem letošnjem letnem poročilu intenzivno peča s tem vprašanjem. Dunajska zbornica razpravlja o teh razmerah v jako odločnem tonu. Vkljub carinski in trgovinski zvezi, tako se izreka zbornica, se na Ogrskem avstrijska industrija ovira po upravnih odredbah. Ogrska si uspešno prizadeva, med svojimi državnimi mejami po gotovem načrtu izključiti naše fabrikate. Vsled tega najizdatneje prikrajuje kompenzacijo, ki nam jo je doslej dajala za kupovanje svojih agrarskih pridelkov, in preminja popolnoma podlage za višjo donosno kvoto Avstrije k skupnim izdatkom kakor tudi glede drugih dosedanjih poravnanih določb. Tudi rešitev bosenskega železniškega vprašanja kaže politično preponderanco Ogrske. Industrijski krogi so vsled ogrske zaporne politike že jako ravnodušni ob grožnji osnove carinske meje, zlasti ker bi trgovskopolitična oprostitev od Ogrske Avstriji omogočila ugodnejše pogodbeno razmerje do balkanskih držav, kar bi pospešilo naš izvoz v te države. Značilno za gospodarsko odtujitev obeh državnih polovic je tudi veliko zanimanje, ki se posvečuje trgovskopolitičnim bojnim sredstvom proti Ogrski.

* * *

Uvod v narodno gospodarstvo. Po Maurice Blocku priredil Vekoslav Kukovec. Pod tem naslovom je lansko leto izšlo v slovenskem prevodu delo francoskega narodnogospodarskega strokovnjaka, ki je vsled svoje poljudne, vsakomur razumljive oblike preloženo v vse kulturne jezike. Slovenski prevod so skoro vsi slovenski listi pozdravili z velikim odobravanjem. Knjige pa se doslej ni razpečalo toliko, kakor bi zaslužila. Prevajalec si je sicer sam v svesti, da so nekateri nazori v njej že zastareli, vendar pa obsega temeljne pojme o narodnem gospodarstvu, ki se mora z njimi sprijazniti ne le, kdor se hoče natančneje baviti s to stroko, ampak vsakdo, ki se mora v današnjih gospodarskih razmerah boriti za svoj vsakdanji kruh. Knjiga se dobiva pri L. Schwentnerju v Ljubljani in pri M. Neratu, ravnatelju v Mariboru, Kokošineggstrasse. Cena: 1 K, po pošti 10 h več.

* * *

Delavniki v letu v različnih deželah. Najmanj dni v letu delajo prebivalci Indije, namreč 267 dni, za temi prebivalci Kanade 270 dni. Nadalje delajo: na Skotskem 275, v Angliji 278, na Portugalskem 283, na Ruskem - Poljskem 288, na Španškem 290, v Avstriji in v Baltskih provincijah 295, na Laškem 298, na Bavarskem, v Belgiji, Braziliji in na Luksenburškem 300, na Saksonskem, v Franciji, na Finskem, v Švici, na Danskem in Norveškem 302, na Švedskem 304, v Prusiji in na Irskem 305, v Zedinjenih državah 306, na Holandskem 308, na Ogrskem 312 dni v letu.

A. S.

Izpremembe v trgovinskih in združnih registrih na Kranjskem.

(Od 1. junija do 1. julija 1901.)

Pri c. kr. deželnem kot trgovinskem sodišču v Ljubljani so se izvršile naslednje izpremembe:

V trgovinskem registru:

1.) Izbris tvrdke »Josef Span, Gemischtwarenhandel in Domžale.«

2.) Pri tvrdki »Johann Globotschnigg, Eisenwarengeschäft in Eisern«: izbris dosedanjega imetnika tvrdke Ivana Globotschnigga, fužinarja in trgovca v Železnikih, in vpis nove imetnice Marije Achatschitsch-Globotschnigg v Železnikih.

3.) Pri tvrdki »Georg Mellitzer & Comp., Strohhutfabrikation in Mannsburg«: 1. izbris izstopivših javnih družabnikov: Tomaža Stembergerja, trgovca v Mengšu, in Virgila Stembergerja na Dunaju — in 2. vpis novo vstopivših javnih družabnikov Jožefa Stembergerja, trgovca v Gradcu, Melhijorja Mellitzerja, trgovca na Dunaju, in Virgila Stembergerja jun., trgovca na Dunaju, ter vpis dejstva, da ima vsak novo vpisanih javnih družabnikov pravico, družbo samostojno zastopati in tvrdko podpisavati.

4.) Pri tvrdki »Johann Jax, Nähmaschinenhandlung, Zweigniederlassung in Laibach«: 1. izbris v registru za posamezne tvrdke vpisane tvrdke »Johann Jax« kot ljubljanske podružnice v Lincu obstoječe glavne tvrdke za trgovino s šivalnimi stroji in izbris Francu Leidenmüllnerju podeljene prokure, 2. vpis družabne tvrdke »Johann Jax & Sohn, Nähmaschinen- und Fahrradgeschäft in Laibach«. Javna trgovska družba obstoji iz družabnikov: Ivana Jaxa sen., tovarnarja šivalnih strojev v Lincu, Landstrasse 39, in Ivana Jaxa jun., trgovca s šivalnimi stroji v Ljubljani, na Dunajski cesti 71. Družba se je začela dne 1. aprila 1901. l., nje sedež je v Ljubljani, in vsak družabnik ima pravico, družbo zastopati in tvrdko podpisavati na ta način, da podpiše pod pisano ali tiskano besedilo tvrdke svoje ime in priimek z dostavkom sen., oziroma jun.

4.) Pri tvrdki »Jos. Leuz Nachf. Landesproducten- und Vegetabilienhandel in Laibach«: izbris dosedanjega imetnika tvrdke Friderika Vogta, trgovca v Ljubljani, in vpis novega imetnika Ivana Jurja Mayerja, trgovca v Ljubljani.

Pri c. kr. okrožnem kot trgovinskem sodišču v Novem mestu so se izvršile naslednje izpremembe:

V trgovinskem registru:

1.) Vpis tvrdke »J. Krajca naslednik v Novem mestu.« Imetnik te tvrdke je »Katoliško tiskovno društvo v Ljubljani«. Za podpis tvrdke sta upravičena Anton Zupančič, semeniški profesor v Ljubljani, kot t. č. predsednik, in dr. Jožef Lesar, semeniški profesor v Ljubljani, kot t. č. tajnik »Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani«.

2.) Izbris tvrdke »Sägewerk Peščenik, Dr. Robert Goriany.«

3.) Vpis tvrdke »Dampf-Sägewerk Radoha, Ignaz Zelinka.«

Tržno poročilo in tržne cene.

Žito. Na Ogrskem ne obeta žitna letina nič kaj prida. V zgodnji pomladi je največ škodoval črv, pozneje pa predolga suša in vročina. Mnogo kvare so napravile tudi pogostne nevihte, toča in v zadnjem času posebno megla, ki pospešuje rjo. Pri pšenici in ječmenu je opazati tudi snet. Setve pa so tudi jako različne po posameznih komitatih, da, celo po okrajih, ker ni bila enakomerna niti rast klasu niti rast zrna. Na podlagi tega je domalega opravičen strah, da se utegnejo še poslabšati; vsekakor pa bode rezultat žitnih pridelkov izdatno neugodnejši, nego se je domnevalo spomladi. Vendar pa moramo dobiti natančnejših podatkov šele po prvih mlatvah; za

sedaj se da le toliko trditi, da bode slame manj, nego je bilo lansko leto, ker so žita nižja, poleg tega pa tudi precej zmedena in poležana. Tudi sena je bilo letos približno za eno tretjino manj nego lani — odtod pritožbe o nedostajanju klaje; iz tega se da sklepati, da bodo pridelki za krmo v ceni preje poskočili nego padli.

Pšenična žetev se je v mnogih krajih, zlasti onih, kjer je hitro dozorela, že pričela. Letošnja letina se računi na 36,219.451 q ter bode potemtakem z ozirom na lansko slabša za 2 milijona metrskih stotov. Ozimno rž in mešano žito že žanjejo. Kaže se, da bode rezultat ugodnejši nego lani, čeprav so ti pridelki po raznih krajih različni. Rž se lahko šteje za dobro, kajti setve ni poškodovala niti rja niti druge zajedalke. Dozdevno se ceni pridelek na 11,759.778 q proti lanskim 11.13 milijona metrskih stotov. Ozimni ječmen je po ravninah že požet. Pridelek je povprečno srednje vrste, vendar pa prihajajo od različnih strani pritožbe o slabi kakovosti. Radi prezigodnje dozoritve so pričeli tuptat tudi že z žetvijo jarega ječmena; kajti ravno tako kakor pšeničnim setvam se je godilo tudi ječmenovim vsled dolgotrajne suše in vročine slabo; zato pa bodo občutile pivovarne nedostajanje dobrega ječmena. Približno se ceni žetev na 10,243.385 q proti lanskim 11.73 milijonov q. Pridelek bode torej z ozirom na množino in kakovost nepovoljniji nego lansko leto. Oves se je v zadnjem času nekoliko popravil, posebno na Sedmograškem, tuintam pa je tudi slab. V nekaterih krajih so že pričeli z žetvijo, semtertja pa so ga celo popasli. Dosedaj se ne more še nič natančnega reči glede rezultata žetve, vendar pa se za najboljši slučaj kalkulira na 9:5 do 10 milijonov metrskih stotov. Koruza se je popravila in je splošno lepa. Proso in ajda sta se dobro urasli in razvili samo tam, kjer je deževalo.

V Ameriki je žetev ozimne pšenice končana, pridelek je baje velikanski in izredno lep. Sedaj večinoma mlatijo.

V Rusiji se nadejajo dobre žetve, nasprotno pa je v ruski provinciji Poljsko žetev kar najslabša. Strahoviti mrav v marcu in aprilu je napravil škode za več milijonov. Nad polovico polja bi bili morali pravzaprav preorati, toda nedostajalo je v to deloma potrebnega časa, deloma pa tudi sredstev za nakup semena.

Na Balkanu kaže setev dobro, v Bolgariji pa se jim obeta celo sijajna žetev, ki bi lansko dobro žetev baje za 50% še prekosila.

Tudi v Italiji se nadejajo dobre letine. V južnih pokrajinah je žetev s povoljnim uspehom že končana.

V zadnjem času prihajajo pogosto pritožbe iz Francije, tako da se vidno krči prvotna cenitev žetve.

V Nemčiji se ne zaznava nikako izboljšanje, ter se ceni rezultat kot pridelek srednje vrste.

Das bi imela Evropa dovolj vzroka z žitno ceno poskočiti, je to zopet vsled najboljših poročil iz Amerike nemogoče, in cene so danes skoro nižje nego po našem zadnjem poročilu.

Moka. Trgovina z moko je precej mlačna, kajti obila žetev v Ameriki obeta kupcem še nižjo ceno. Zato tudi ogrski mlini malo prevedejo, in sploh so za ta letni čas prevelike zaloge boljših mok. Izvoz je popolnoma zastal.

Ugodni tarifi, katere dovoljujejo ogrskim mlinom ogrske državne železnice, olajšujejo znatno Ogrom konkurenco z našo državno polovico; mi pa vzlic vsakojakim prošnjam ne dosežemo enakih olajšav — za cislitvanski mlinski obrt so mero-dajni krogi docela gluhi in slepi! Za domače mline so ugodnejši tarifi nedosežni. Ako izvoz popolnoma zastane, pogoltnejo večji domači mlini manjše, zatem pa ogrski mlini še večje domače, ker bodo ravno vsled ugodnih tarifov, ki jih uživajo Ogrri, domačini primorani, rajši mline zapreti, nego delati v izgubo — potem pa bodo imeli Ogrri pristo polje; saj so pa tudi boljši politiki v gospodarstvu nego mi — birokrati.

Kava. Veliki dovozi v Braziliji in popuščajoči menični kurzi provzročajo mlačnejšo ceno kavi. Zaloge novega pridelka naraščajo, in dasi je poraba nekoliko večja, ker je namreč kontinent slabo založen, vendar se tendenca noče popraviti. Pridelek kave v letu 1900/1901 se v Braziliji lahko šteje med dobre.

Zanimiva je naslednja tabela o porabi kave za eno glavo v enem letu v kilogramih. Sestavlil jo je g. A. S.

	Nemčija	Avstro-Ogrska	Francija	Belgija	Anglija	Zedinjene države Severne Amerike
Povprečno v letih 1866/1870	2.20	0.65	1.46	4.33	0.45	2.63
» » » 1871/1875	2.27	0.85	1.03	4.19	0.44	3.24
» » » 1876/1880	2.33	0.84	1.45	4.50	0.44	3.93
» » » 1881/1885	2.44	0.93	1.75	4.54	0.41	4.02
» » » 1886/1890	2.38	0.87	1.74	3.84	0.36	3.79
V letu 1891	2.52	0.86	1.84	4.16	0.35	3.63
» » 1892	2.42	0.88	1.87	3.92	0.34	4.36
» » 1893	2.40	0.86	1.80	3.76	0.32	3.74
» » 1894	2.38	0.86	1.82	3.74	0.31	3.64
» » 1895	2.35		Izkazov ni			4.19
» » 1896	2.44		» »			—

Slive. Hud mraz in dolgotrajni mrzli dež sta učinila v Bosni in Srbiji veliko škodo. Prvotno dokajšnji up je zmanjšalo močno odpadanje še nedozorelih sadov, v nekaterih krajih pa je celo vse odpadlo. V hribih se nadejajo dovoljnega pridelka, v dolinah pa bode jako slab. V obeh deželah se računi produkcija na 2000 vagonov. Slavonija ne pridelava nič; Češka, Moravska, Ogrska, Nemčija in Švica bodo imele nekako produkcijo srednje vrste. Na Francoskem je mnogo škodovalo zadnje neugodno vreme, poleg tega pa so ogromne množine gosenic znatno potlačile up. Ceni se letina na 30% lanskega pridelka. V Kaliforniji je uničil mraz večji del sadov. Tudi ondi se ceni skupni pridelek samo na 30 odstotkov lanskega; dobro pa bode to, da ostanejo sadovi vsled dokajšnje mokrote debelomesnati.

O sladkorni repi na Češkem poročajo iz Prage: Stalno menjavanje jasnih, gorkih dni s pravočasno nastopajočimi deževnimi dnevi, v katerih je večinoma padal rahel dež, je bilo pravo idealno vreme za sladkorno repo ter je močno ojačilo dosedaj dvomljive upe do dobre letine. Obdelovanje je končano, o plevelu in mrčesih se letos ne sliši mnogo, zato se dosejanja letina lahko prišteva med boljše. Rastlina ima namreč močno, zdravo in veliko perje ter skoro povsod pokriva tla. Debelost korena in množina sladkorja se dosedaj popolnoma strinjata z nadami pridelovalcev. O končnem rezultatu odločuje seveda zadnjih osem tednov; ako ti ne bodo presuhi, se je nadejati povoljnega pridelka, kajti množina sladkorja v sladkorni repi zavisi od ugodnega vremena zadnjih tednov.

Žitne cene na Dunaju za 50 kil.

Pšenica 76 kil za julij	K 8.30—8.50
» » » » oktober	K 8.24
rž za julij	» 7.60
» » oktober	» 7.18
koruza za julij	» 5.54
» » avgust	» 5.55
» » maj, junij 1902	» 5.23
oves za julij	» 7.50
» » oktober	» 6.58

Žitne cene v Budim-Pešti za 50 kil.

Pšenica 76 kil za prompt	K 7.60
» » » » julij	» —
» » » » oktober	» 8.03
rž za julij	» —
» » oktober	» 6.80
koruza za julij	» 5.20
» » avgust	» 5.30
» » maj 1902	» 4.93
oves za julij	» 7.—
» » oktober	» 6.23

Žitne cene v Sisku za 50 kil.

Pšenica	K 7.50—7.70
bosenski oves	» 7.10—7.30
sremski oves	» 7.50—7.80
činkvantin	» 6.80
koruza	» 5.70—5.80

Za nekatere kraje kaže kupiti koruzo in činkvantin kakor sploh drugo žito v Barču, in so cene v Barču za 10 h nižje od cen, ki veljajo za Sisek.

Cene mlevskim pridelkom.

Vinko Majdič v Kranju.

0	1	2	3	4	5	6	6 ¹ / ₂	7	7 ¹ / ₂	8
26.40,	25.90,	25.10,	24.30,	23.50,	22.90,	22.—,	20.70,	19.50,	16.50,	10.50

Otrobi

debeli drobni

10.30, 9.60.

Cene za 100 kg, postavljeno v Kranj.

Peter Majdič v Celju.

0	1	2	3	4	5	6	6 ¹ / ₂	7	7B
26.50,	26.—,	25.20,	24.30,	23.40,	22.80,	21.50,	20.50,	19.60,	18.—.

Otrobi

debeli drobni

10.40 —

Cene za 100 kg, postavljeno v Celje.

Cene kolonijalnemu in drugemu blagu.

Sladkor, raffinade I ^a	K 87.50—88.—
sladkor rezani I ^a	» 89.50—90.—

za 100 kil, postavljeno v Ljubljano.

Petrolej gališki Standart White	K 34.——34.75
» pravi ruski	» 36.——36 ³ / ₄

za 100 kil s sodom vred, postavljeno v Ljubljano, za cel vagon.

Kava Santos Superior	K 48.—
» Good Average	» 41.—
» Regular	» 40.—
» iz Zah. Indije po kvaliteti do	» 145.—
» Guatemala do	» 128.—
» Portorico do	» 90.—
» Rio Lavé do	» 75.—
» Java rumena do	» 120.—

za 50 kil, postavljeno v Trst.

Ažija za mesec julij 19¹/₂ v zlatu.

Riž Rangoon	K 18.— do 29.—
» Bassein	» 19.— » 29.—
» Moulmein	» 19.— » 31.—
» Arracan	» 18.— » 26.—
» Japan	» 28.— » 37.—
» Glacé laški	» 38.— » 50.—

za 100 kil, postavljeno v Trst.

Slive bosenske uzančne	K —.— do —.—
» » po 125 komadov	» —.— » —.—
» » » 115 »	» —.— » —.—
» » » 95 »	» —.— » —.—
» » » 80 »	» —.— » —.—

za 50 kil, postavljeno v Ljubljano.

Svinjska mast	K 48.50 do 49.—
Slanina štiridelna	» 40.50 » 41.—

za 50 kg, postavljeno v Budim-Pešto.

Olje, jedilno »leccer« K 84.— do 86.— za 100 kil — franko sod — postavljeno v Trst.

Ripsovo olje 84 K do 84.50 za 100 kil, postavljeno v Ljubljano.

Trgovina s specerijskim in delikatesnim blagom.

Zaloga raznovrstne pijače: šampanjca, konjaka, vina, ruma, likerja i. t. d.

o o **Vinarna.** o o

Kham & Murnik
Ljubljana.

Uvod v narodno gospodarstvo.

Priredil

po Maurice Blocku **Vekoslav Kukovec.**

Cena: 1 K, po pošti 10 h več.

Knjiga se dobiva pri **L. Schwentnerju** v Ljubljani in **M. Neratu**, ravnatelju v Mariboru, Kokoschineggstrasse.

 Novo za trgovce!

Redilni praški za prasiče.

Izdelek dr. pl. Trnkóczyja. 1 zavitek 50 h; pri naročilu 15 zavitkov 40 % popusta ob gotovem plačilu.

Prodaja prosta in z dobičkom.

Založnik: lekarnar plem. Trnkóczy v Ljubljani.

Važno za trgovce!

Najboljša in najcenejša postrežba

za drogeve, vsakovrstna zelišča in korenine (tudi po Kneippu), ribje olje, redilno in posipalno moko za otroke, kemikalije raznih vrst, dišave, toaletne predmete, fotografske aparate in potrebščine ter kirurškična obvezila, vosek in pasto zatla itd. itd.

Za živinorejce

posebno priporočljivo: grenka sol, dvojna sol, soliter, enecjan, kolmož, krmilno apno itd.

— Oblastveno konc. prodaja strupov. —

Vsakovrstna sredstva za desinfekcijo.

Vsa naročila se izvršujejo točno in solidno.

Drogerija Antona Kanca

v Ljubljani, v Šelenburgovih ulicah št. 3.

P. n.

Vljudno naznanjam velecenjenim trgovcem in kramarjem ter sl. občinstvu, da sem v priličnejše kupovanje otvoril z dnem 1. julija t. l.

tovarniško zalogo vseh izdelkov svoje tovarne pletenin in tkanin

v Ljubljani, v Šelenburgovih ulicah št. 3, in se najtopleje priporočam za mnogobrojen obisk.

Z velespoštovanjem **Dragotin Hribar.**

Častiti slovenski rojaki in rodoljubke, pozor!

Kava (cikorija) in sladna kava družbe sv. Cirila in Metoda,

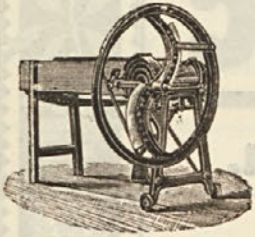
ki je priznana najboljša primes k bobovi kavi ter bi jo morala rabiti vsaka slovenska rodbina, se dobi prav povsod. Narodnega trgovstva in občinstva domoljubna dolžnost je, da to edino in prvo domače podjetje te vrste podpira z obilnim kupovanjem.

Najnižje cene. **Največji izbor.**

Skrbno izdelovanje

Preobleke. Popravila.

L. Mikusch
tovarna dežnikov
Ljubljana, Mestni trg.

Karla Kavšeka nasl.

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino na debelo in na drobno
v Ljubljani, na Dunajski cesti št. 16,

priporočata svojo bogato zalogo raznovrstnega železa, traverz, železniških šin, žice, dratencev, štorje za stropce, vodnih žag, pil, vsakovrstnega orodja za rokodelce, kuhinjske oprave, ulitih kotlov, tromb za vodo, peči, ščedilnikov (nove vrste, zelo pripravni, že obzidani), nagrobnih križev itd. po tovarniških cenah. Posebno opozarjajo na svojo veliko zalogo poljedelskih strojev. Imava: mlatilnice, slamoreznice, vitle (geple), trijerje, stiskalnice in mline za sadje in grozdje, jeklene pluge, brane za mah, trombe za vino in sploh vse potrebščine za poljedelstvo. — Vsak stroj pod jamstvom in ceneje kakor naravnost iz tovarne.

Ilustrovani slovenski ceniki brezplačno.

Velika zaloga

Styria-, Helikal-,
Austria-, Peugeot-
koles.

pristnih Jos. Reithoffer
sinov

pnevmatik

katere nudim po isti ceni
kakor tovarna.

Pristne švicarske žepne ure, budilke, stenske ure, verižice, prstane itd. itd.
Namizna oprava: noži, vilice, žlice itd.

*** Najboljši šivalni stroji. ***

Najnižje cene in jamstvo!

Z vsem spoštovanjem

**Jr. Čuden, urar in trgovec, na Mestnem
trgu št. 25, nasproti rotovža.**

Ceniki brezplačno in poštnine prosto.

Mehanična delavnica: Ribji trg, blizu profajalnice.

Popravila se sprejemajo v profajalnici in delavnici.

Ustanovljena 1847.

Ustanovljena 1847.

Tovarna pohištva

J. J. NAGLAS

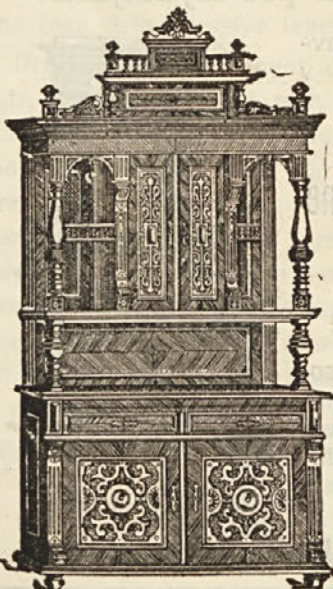
v Ljubljani

Zaloga in pisarna: Tovarna s stroji:

Turjaški trg št. 7 || Trnovski pristan št. 8-10

priporoča po najnižji ceni:

opravo za spalne sobe, opravo za jedilne sobe, opravo za
salone, žimnate modroce, modroce na peresih, otroške
vozičke, zastore, preproge itd.

Vinko Majdič

lastnik valjičnega mlina v Kranju.
Priznana najboljše mlinski izdelki,
zlasti izborna pšenična moka.

Za trgovce, obrtnike,
lekarnarje in tovarnarje

izdelujem po naročilu
različnih vrst škatle.
Knjižice za vzorce
suknena blaga in
drugih tvarin, različne
velikosti, s firmo in brez
firme.

Cena nizka kakor v naj-
večjih zunanjih tovarnah.

Knjigoveznica in kartonaža z elektr. **Iv. Bonač.**
Ljubljana, Šelenburg. ulice nasproti glavni pošti.

J. Lozar

v Ljubljani

na Mestnem trgu šte. 7

priporoča svojo

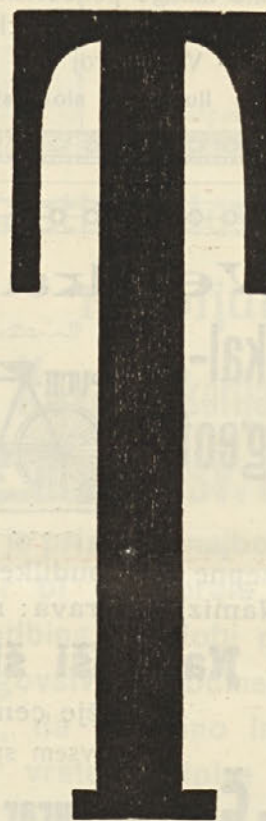
**bogato zalogo turistovskih
srajc, turistovskih,
kolesarskih in lovskih
dokolenic, lovskih volnenih
jopičev, zimskih in letnih
nogavic, zavratnic itd.**

**Źino moško perilo in
spodnja obleka.**

Na debelo.

Na drobno.

ovarna papirnih izdelkov
priporoča zlasti papirne vrečice
iz najmočnejšega papirja, ovojni
papir vseh vrst, pisemski, kon-
ceptni, pergamentni papir i. t. d.
po konkurenčnih cenah.

Edina domača izdelovalnica
trgovskih poslovnih in ko-
pirnih knjig po najnovejšem
sistemu.

Edini lastnik in iznajditelj
novega patenta trgovskih knjig.
Ta iznajdba je po strokovnjaški
oceni za vsakega trgovca, urad-
nika, za pisarne i. t. d. najvaž-
nejšega pomena.

Zavod za črtanje papirja.

Obenem priporočam svojo
bogato zalogo vseh drugih pisal-
nih in risalnih predmetov po
najnižji ceni.

Jos. Petrič v Ljubljani.

Mizarska zadruga

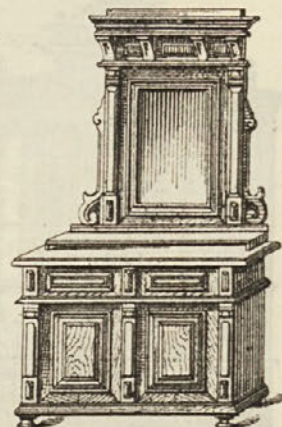
v Št. Vidu pri Ljubljani

se priporoča slav-
nemu občinstvu v
naročitev

raznovrstne
temne in likane

**sobne
oprave**

iz suhega lesa, so-
lidno izgotovljene,
po lastnih in pred-
loženih vzorcih.

V prav obilno naročitev se priporoča

Josip Arhar, načelnik.